22 09 93

Туркистон бир, ватан бир

Туркистон

Ёшларнинг ижтимоий-сиёсий газетаси

1993 йил 4 сентябрь • Шанба • № 102 (14130) ترکستان ✿ TURKİSTAN Сотувда эркин нархда

1993 йил 4 сентябрь, шанба

ЎН ИККИНЧИ ЧАҚИРИҚ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ ЎН УЧИНЧИ СЕССИЯСИ ТЎҒРИСИДА

АХБОРОТ

2 сентябрь куни Тошкентда ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ўн учинчи сессияси очилди. Мажлисни Олий Кенгаш раиси Ш. Йўлдошев бошқарди.

Олий Кенгаш мандат комиссиясининг раиси Ш. Мирзиёев маърузасини тинглаб, бўшаб қолган ўринларга сайланган қуйидаги Ўзбекистон Республикаси халқ депутатларининг ваколатларини тўғри деб топди: Китоб туманидаги «Навбаҳор» жамоа хўжалик ширкатининг бригадири П. Абдуллаев, Фарғона шаҳри ҳокими А. Отабоев, Хоразм вилояти ҳокими М. Жуманиёзов, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгашининг раиси Р. Йўлдошев, Фарғона тумани «Иттифоқ» жамоа хўжалигининг механизатори Қ. Қорабоев, Муборак газни қайта ишлаш заводининг темирчиси К. Мўминов, Ўзбекистон Республикасининг Бош прокурори Б. Мустафоев, Наманган вилояти ҳокими Б. Рапиғалиев, Жомбой туманидаги «Зарафшон» жамоа хўжалигининг бригадири С. Саломов, Тошлоқ туманидаги М. Эргашев номли жамоа хўжалигининг бригадири П. Сулаймонов, Сўх туманидаги «Сўх» давлат хўжалигининг бригадири Л. Хўжаева, Комсомолобод туманидаги Мирзааҳмедов номли давлат хўжалигининг бригадири А. Шералиев, «Ўзбекхиммаш» заводининг ишчиси А. Йўлдошев.

Депутатлар кун тартибини тасдиқладилар ва котибиятни сайладилар.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти Ислом Каримов Олий Кенгаш сессиясида «Ўзбекистон иқтисодий сиёсатининг устивор йўналишлари ҳақида» муфассал маъруза қилди.

Президент маърузаси юзасидан Олий Кенгаш қарор қабул қилди.

Сўнгра маҳаллий давлат ҳокимиятлари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ҳақидаги, республика олий мажлисига сайлов тўғрисидаги қонунлар лойиҳалари кўриб чиқилди. Шу масалалар юзасидан Олий Кенгаш раисининг ўринбосари Э. Ҳалилов маъруза қилди. Дастлабки икки қонун қабул қилинди. Олий мажлисга сайлов тўғрисидаги қонун лойиҳаси эса дастлабки тарзда қабул қилинди.

Олий Кенгаш қимматли қоғозлар ва фонд биржаси, давлат статистикаси ҳақидаги қонунларни ҳам қабул қилди. Айрим қонун ҳужжатларига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритилди. Шу масалалар юзасидан иқтисодий ислоҳот, бюжет сиёсати ва маҳаллий ўзини ўзи бошқариш комитетининг раиси Э. Хўжаев маъруза қилди.

Депутатлар судлар тўғрисидаги, республиканинг фуқаро процессуал кодекси ҳамда жиноят процессуал кодексига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш ҳақидаги қонунларни қабул қилиш юзасидан моддама-модда овоз бердилар. Судьяларнинг малака ҳайъати, судьяларнинг малака тоифалари, суд ходимларининг мансаб тоифалари, ҳарбий судлар фаолиятини ташкил этиш тўғрисидаги низомни қабул қилдилар. Мазкур масалалар юзасидан республика Олий судининг раиси У. Мингбоев маъруза қилди.

Олий хўжалик суди раисининг ўринбосари М. Умаров маърузаси тингланиб, республика хўжалик процессуал кодекси қабул қилинди. Сўнгра Олий Кенгаш меҳнат ҳақидаги қонунлар кодексига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритди.

Маданият ва маданий меросни асраш комитетининг раиси П. Қодиров ўзбек имлосини лотин графикасига ўтказиш тўғрисидаги қонун лойиҳаси ҳақида маъруза қилди. Бу қонун ҳам қабул қилинди.

Республика Олий Кенгашининг ўн учинчи сессияси ўз ишини давом эттирмоқда.

* * *

Ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ўн учинчи сессияси 3 сентябрь куни ўз ишини давом эттирди. Мажлисни Олий Кенгаш Раиси Ш. Йўлдошев бошқарди.

Маданият ва маданий меросни асраш комитетининг раиси П. Қодиров Ўзбекистон Республикаси орденлари ва медаллари намуналарининг эскизларини тайёрлаш қандай бораётгани, шунингдек виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар ҳақидаги республика қонунига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисидаги қонун лойиҳаси ҳақида ахборот берди. Депутатлар орденлар ва медалларнинг эскизларини кенг муҳокама қилиш учун оммавий ахборот воситаларида эълон қилиш тўғрисида қарор қабул қилдилар. Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисидаги қонунга тузатишлар қабул қилинди.

Деҳқончилик — саноат мажмуи ва сув хўжалиги комитети раиси Ш. Мирзаевнинг маърузаси юзасидан ветеренария тўғрисида қонун қабул қилинди.

Депутатлар қимматли ва йўқолиб бораётган ўсимлик ҳамда ҳайвонлар турларини муҳофаза этишни кучайтириш ҳамда улардан фойдаланишни тартибга солиш тўғрисида қарор қабул қилдилар. Мазкур масала юзасидан илм-фан ва экология комитетининг раиси А. Жалилов ахборот берди.

Сессияда фуқароларнинг пенсия таъминоти тўғрисидаги қонун қабул қилинди. Мазкур масала юзасидан ветеранлар ишлари ва ёшларга доир сиёсат комитетининг раиси А. Аъзамхўжаев сессияда маъруза қилди.

Олий Кенгаш республикадаги физик — жўғрофий жойлар ҳамда бошқа топониник объектлар номларини тартибга солиш тўғрисида қарор қабул қилди. Ҳиндистон Республикаси, Германия Федератив Республикаси, Туркия Республикаси билан тузилган давлатлараро ва ҳукуматлараро шартномалар ҳамда битимлар, шунингдек, давлатлараро банк таъсис этиш ҳақидаги битим тасдиқланди.

Депутатлар уруш қурбонлари ҳақидаги Женева конвенциясига, халқаро тусдаги ва халқаро тусга эга бўлмаган қуролли можароларнинг қурбонларини ҳимоя қилиш тўғрисида Женева конвенциясига қўшимча протоколга Ўзбекистоннинг қўшилиши ҳақидаги таклифни маъқулладилар. Ўзбекистон Республикаси матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимлари кунини белгилаш тўғрисидаги қонун қабул қилинди.

Олий Кенгаш Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармонларини ва Олий Кенгаш раёсатининг қарорларини тасдиқлади.

Олий Кенгаш сессиясида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов нутқ сўзлади.

Шу билан ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ўн учинчи сессияси ўз ишини тугаллади.

ЎЗБЕКИСТОН ИҚТИСОДИЙ СИЁСАТИНИНГ УСТИВОР ЙЎНАЛИШЛАРИ

Президент Ислом КАРИМОВнинг ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон Олий Кенгаши ўн учинчи сессиясида сўзлаган нутқи

Муҳтарам халқ ноиблари!

Истиқлолимизнинг машаққатли, фидокорона меҳнат билан ўтган, икки йили орқада қолди.

Бу йиллар бой имкониятларга эга бўлган республика ва унинг аҳолисини танг ҳолатдан, моддий ва маънавий инқироздан чиқариш, миллий давлатимиз пойдеворини қуриш, иқтисодиётимизни сифат жиҳатдан янги босқичга кўтариш йиллари бўлди.

Ўзбекистонни жаҳонга намоён қилиш, ахборот ва иқтисодий жиҳатдан четлаштириш ҳолатига барҳам бериш, жаҳон ҳамжамиятининг бошқа мамлакатлари қаторида тенг бўлиб олиш сари интилиш йўллари бўлди.

Мустақилликнинг икки йили — кўҳна тарихимизни, тарихда бизга ажратилган ўрнимизни чуқур англаш йиллари бўлди.

Бу йиллар шу ҳолатларнинг сабабларини мафкуравий ақидалардан ҳоли равишда ақл-идрок билан таҳлил қилиш йиллари бўлди. Энг муҳими, мустақилликнинг дастлабки йиллари ўз истиқлол ва тараққиёт йўлимизни собитқадамлик билан излаш, Ўзбекистонни эркин, қудратли ва гуллаб-яшнаётган мамлакатга айлантириш йўлидаги интилиш даври бўлди. Бу даврда биз ўзлигимизни англаш йўлида улкан қадам қўйдик, ўзимизнинг тарихий йўлимизни танлаб олдик.

Ҳаётимизни, жамиятимизнинг асосий тамойилларини ва давлатимизнинг сиёсий-ижтимоий, ҳуқуқий, иқтисодий тузилмаларини ҳал қилувчи, умуминсоний қадриятларга асосланган эркин демократик келажагимизни аниқ белгилаб берган Асосий Қонун — Конституциямизни қабул қилдик.

Ҳурматли дўстлар! Дунёда умумий йўл-йўриқлар, ўхшаш андозалар йўқ. Шунингдек жаҳонда бир-бирига мутлақо ўхшаш кишилар бўлмаганидек, айнан ўхшаш давлатлар ҳам йўқдир.

Бизнинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўлимиз республиканинг ўзига хос турмуш тарзини, шарт-шароитлари ва хусусиятларини халқ анъаналари ва урф-одатларини ҳар томонлама ҳисобга олишга асосланган.

Айни пайтда, бизнинг йўл жаҳон амалиёти тўплаган, иқтисодий жиҳатдан ривожланган давлатлар қаторига ўтган мамлакатлар орттирган ижобий тажрибаларни ҳам ҳисобга олади.

Ўзбекистон танлаб олган йўл — **республика ва унинг халқининг манфаатларига ниҳоятда мос келадиган ижтимоий жиҳатдан йўналтирилган бозор иқтисодиётини шакллантиришга қаратилган иқтисоддир.**

Иқтисодий ислоҳотлар сиёсий манфаатларга бўйсундирилган жойларда иқтисодиёт батамом барбод бўлади. Аҳолининг аҳволи кескин ёмонлашади. Ижтимоий зиддиятлар кучая бориб, тангликка олиб келади. Сиёсий кураш ботқоғига ботиб қолган бир қанча мамлакатларнинг аччиқ тажрибаси шундан далолат беради.

Биз иқтисодни ҳар хил сиёсий мафкурадан устун қўйиб шу соҳада бўлган муаммоларни ҳал қила бориб, ижтимоий барқарорликни таъминлаяпмиз. Бутун жамиятимизни янгилаш асосини ва инсон учун муносиб шарт-шароитлар яратаяпмиз.

Иқтисодий ислоҳотларни ўтказишга янгича ёндошувларни ҳаётнинг ўзи тақозо этаяпти. Иқтисодий ислоҳотлар моҳиятини чуқурроқ идрок этиш, уларнинг ҳаётий зарурлигини аниқ-равшан англаб етиш лозим. Республикадаги ҳар бир раҳбар, ҳар бир ходим, илғор фикрловчи ҳар бир одам ислоҳотлар ғояси билан яшаши лозим.

Шундай шароитда иқтисодий дастуримизнинг устувор йўналишларини яна бир бор аниқлаб олиш зарурати туғилади. Бор ҳақиқат шундайки, бу босқичда ижтимоий-иқтисодий муаммоларни бир вақтнинг ўзида бирдан ҳаммасини ҳал қилиш мумкин эмас.

Шу сабабли, ислоҳотларнинг йўналишларини белгилаб олиш вақтида шундай асосий бўғинларни топиш муҳимки, уларнинг ёрдамида яқин давр ичида муаммоларнинг бутун мажмуини ҳал этиш мумкин бўлади. Уларнинг кўпини биз сизлар билан бир неча маротаба муҳокама қилгандик. **Айни пайтда уларни ҳаммасини бир-бири билан ўзаро узвий ҳолда боғлаб кўриб чиқиш жуда муҳимдир.**

(Давоми иккинчи бетда).

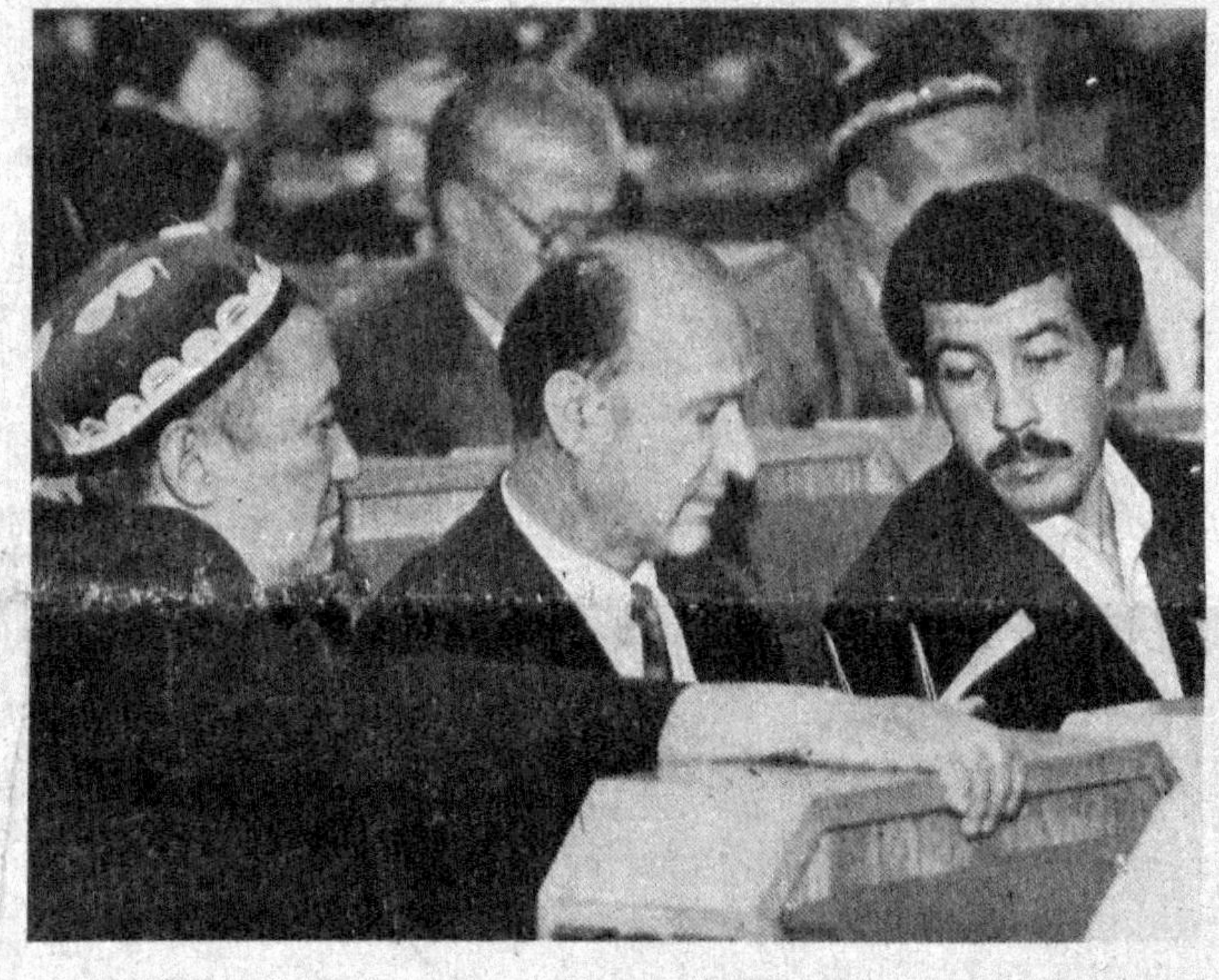

СУРАТЛАРДА: сессиядан лавҳалар.
Суратчилар: Б. РАҲИМОВ, Р. ЖУМАНИЁЗОВ (ЎзА) ва А. МАМАДАМИНОВ.

УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ ҚАРОРИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. КАРИМОВнинг «Ўзбекистон иқтисодий сиёсатининг устивор йўналишлари тўғрисида»ги ахбороти ҳақида

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. Каримовнинг «Ўзбекистон иқтисодий сиёсатининг устивор йўналишлари тўғрисида»ги ахборотини тинглаб, Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши **қарор қилади:**

1. Ўзбекистон Республикасида бозор иқтисодиётини босқичма-босқич жорий этиш йўлида амалга оширилаётган ишлар тўла маъқуллансин ва Ўзбекистон Республикаси Президенти И. Каримовнинг «Ўзбекистон иқтисодий сиёсатининг устивор йўналишлари тўғрисида»ги ахборотида баён этилган асосий қоидалар ҳамда хулосалар қўллаб-қувватлансин, улар раҳбарлик ҳамда ижро этиш учун қабул қилинсин.

2. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси, Қорақалпоғистон Республикаси Олий Кенгаши ва Вазирлар Кенгаши, вилоятлар, шаҳарлар ва туманларнинг ҳокимлари Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ўн учинчи сессиясида Ўзбекистон Республикаси Президенти И. Каримов илгари сурган бош тамойиллар ва вазифаларга асосланган ҳолда иқтисодий ислоҳотни изчил ривожлантиришга, халқ хўжалигини янада барқарорлаштиришга, Ўзбекистоннинг иқтисодий мустақиллигига эришишга қаратилган аниқ чора-тадбирларни ишлаб чиқсинлар ва амалга оширилишини таъминласинлар.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Раиси
Ш. ЙЎЛДОШЕВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 2 сентябрь.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

ЁШ МУАЛЛИФЛАРНИНГ ЭНГ ЯХШИ АСАРЛАРИ ВА ИЛМИЙ ИШЛАНМАЛАРИНИ УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ МУКОФОТИ БИЛАН ТАҚДИРЛАШ ТЎҒРИСИДА

Юксак илмий ва ижодий ютуқларга эришганликлари, ёш авлодни маънавий етук ва барқарор ўстириш учун қўшган ҳиссаларини эътиборга олиб, қуйидагилар

Ўзбекистон Республикаси Давлат мукофоти билан тақдирлансин

АКБАРОВ Аҳрор — «ДНК-қарам РНК-17 бактериофаг полимеразининг ковалент модификацияси» иши учун;

ЮСУПОВ Усмон — «Тефэстрол билан ҳомиладорликни тўхтатиш усули ва ундан кейинги қайта ҳомиладорлик тизимининг ҳолати» иши учун;

ҚОРАЖОНОВ Смагул — «Фотоқўзғалиш экситон механизми шароитида метастабил аралаш марказлари бўлган ярим ўтказгичлардаги синергетик фотоэлектрик ҳолатлар» иши учун;

Собир ЎНАР — «Орзуга тўла қишлоқ», «Овлоқ адирлар бағрида» ҳикоялар тўплами учун.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри, 1993 йил 3 сентябрь.

ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАР ИТТИФОҚИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ БЮРОСИДА

Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитаси Бюросининг яқинда бўлиб ўтган йиғилишида амалга оширилиши зарур бўлган бир қанча муҳим масалалар кўриб чиқилди.

Халқимизда азалдан «Ҳамкорликда ҳикмат кўп» деган нақл бор. Шу маънода Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи ҳам бошқа жамоат, давлат ташкилотлари, ижодий уюшмалар, партиялар, хорижий эллар ёшлар бирлашмалари билан юртимиз равнақини таъминлаш йўлида ўзаро шерикчилик алоқаларини йўлга қўйиб келмоқда. Республикамиздаги нуфузли сиёсий ташкилот — Ўзбекистон Халқ демократик партияси билан тузилган шартнома ана шундай ҳамкорлик намунасидир. Бюро халқаро бўлим томонидан шартноманинг бажарилишини кўриб чиқиш ва истиқболдаги ҳамкорликни белгилаш мақсадида, Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитаси ва Ўзбекистон Халқ демократик партияси Марказий Кенгашининг қўшма пленумини ўтказиш ҳақидаги таклифини маъқуллади. Қўшма пленумни шу йилнинг охирида чақиришга келишилди.

Давлатимиз мустақилликка эришгач ҳар бир ташкилотда у қандай қиёфада бўлишидан қатъий назар ўзига хос ўтиш даври эълон қилинган эди. Таъбир жоиз бўлса, бугун ғалвирни сувдан кўтарадиган, сарҳисоб қилинадиган пайт келди. Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи бу мураккаб синовлардан мардона ўтди, номига муносиб равишда республика йигит-қизларининг энг яқин кўмакчисига айланди, деб айтиш мумкин. Бюро мустақилликнинг икки йиллик даврида қилинган ишларни таҳлил этиш ва келгусидаги режаларни аниқлаб олиш учун тез орада ўтказиладиган Марказқўм пленумида Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқининг навбатдаги XXVI қурултойини чақириш тўғрисидаги масалани кўриб чиқиш ҳақида қарор қабул қилди. Шунингдек, унда делегатларни сайлаш ва марказий органларни шакллантириш тартибларини белгилаш, қурултойни ўтказиш муддатлари каби масалалар ҳам муҳокама этилиши таъкидланди.

Ҳозирги иқтисодий қийин шароитда меҳнат аҳлини моддий ва маънавий жиҳатдан ҳар қанча рағбатлантирсаям оз. Бу борада эзгулик нуқси бўлган олдинги иш услубларидан самарали фойдаланиш мақсадга мувофиқ келади. Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитаси ҳам ташаббус кўрсатиб, яқинда ўзининг хайрли анъаналаридан бирини тиклади. Бир қанча ташкилотлар билан биргаликда қишлоқ хўжалиги соҳасидаги ёшлар жамоалари ўртасида «Шижоатли меҳнатимиз — сенга, Ватаним» шиори остида меҳнат мусобақасини ўтказишга қарор қилинди (у газетада эълон қилинган эди). Бюрода барча вилоят қўмиталари биринчи котибларига мустақил давлатимиз ёшлар меҳнат жамоалари ўртасида биринчи маротаба ўтказилаётган бу муҳим тадбирни муносиб равишда ташкил этиш, жойлардаги ташкилий-техник ишларни юқори савияда уюштириш, ғолибларни аниқлашда, холисликни таъминлашда ёрдам кўрсатиш, шу мусобақа натижасида юзага чиққан, фаолияти намуна бўлгулик илғор ёшларнинг иш тажрибаларини оммалаштиришга эътиборни қаратиш каби вазифалар берилди.

Шунингдек, Бюрода 1993 йил ярим йиллик бюджетнинг бажарилиши, ёшлар нашрлари таҳрир ҳайъатлари таркибига ўзгартиришлар киритиш, алоҳида намуна кўрсатган ёшларни Фахрий ёрлиғлар билан тақдирлаш ҳамда ташкилот ҳаётига оид бошқа масалалар ҳам муҳокама этилди.

ЎЗБЕКИСТОН ИҚТИСОДИЙ СИЁСАТИНИНГ УСТИВОР ЙЎНАЛИШЛАРИ

(Давоми. Боши биринчи бетда).

Хўш, бугунги кунда республика иқтисодий дастурининг моҳиятини ташкил этувчи энг асосий устиворликлар ва йўналишлар нималардан иборат?

Биринчидан,. Бозор муносабатларига ўтиш — иқтисодий дастуримизнинг асосий мазмунини ташкил этади. Бизнинг принципларга мувофиқ бозор иқтисодиётига босқичма-босқич ўтиш керак. Авваламбор, ўзини оқламаган маъмурий-буйруқбозлик бошқарув принципларидан, ўта марказлаштирилган тақсимлаш системасидан, шаклланган текисчилик ва боқимандалик психологиясидан қатъиян воз кечиш лозим.

Бозор муносабатларига ўтиш инсоннинг ижодий ва меҳнат салоҳиятини намоён қилишга, боқимандаликни бартараф этишга, йўқолиб кетган эгалик туйғусини қайта тиклашга имкон беради. Фақат бозоргина маҳсулот ишлаб чиқарувчининг ҳукмини бартараф этиб, республиканинг ғоят катта бойликларидан самарали фойдаланишни таъминлай олади.

Шу борада бугунги босқичда олдимизда турган энг муҳим масалалардан:

биринчидан: **давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш** йўли, янги пайдо бўлаётган нодавлат, яъни ишлаб чиқариш фаолияти билан шуғулланаётган ва аҳолига хизмат кўрсатаётган хусусий, акционерлик, коллектив ва бошқа корхоналарни қўллаб-қувватлаш билан аралаш, кўп-тармоқли иқтисодиётни шакллантиришдир;

иккинчидан, **нарх-наволарни босқичма-осқич эркинлаштириш**, монополияга қарши қаттиқ сиёсат ўтказиш, давлат корхоналарининг фаолиятини тижоратлаштириш ҳисобига рақобат муҳитини вужудга келтириш;

учинчидан, **бевосита хўжалик алоқаларини ҳар томонлама ривожлантириш, товарлар, сармоя, иш кучи ва бошқа бозорларни шакллантириш** борасидаги чора-тадбирларни амалга ошириш, бозор инфраструктурасини вужудга келтириш, бозор шароитида ишлай оладиган малакали кадрлар тайёрлашдир.

Бозор иқтисодиётига ўтиш биринчи навбатда ҳаётимизда, иқтисодиётимизда барқарорликка эришиш билан чамбарчас боғланган. Шунинг учун ҳам иқтисодиётни, молиявий аҳволни барқарорлаштириш — иқтисодий ислоҳотларимизни амалга оширишнинг муҳим шартидир.

Иқтисодиёт барқарор ишлагандагина бозор муносабатларига муваффақиятли ўтиш мумкин. Ҳозирги вазият тангликни бартараф этиш ва пулнинг қадрсизланишини жиловлашни тақозо этмоқда. Аҳолининг турмуш даражасини кескин ёмонлашувига йўл қўймаслик керак. Бунинг учун тезкорлик билан, қаттиқ, баъзида кўпчиликка хуш келмайдиган чоралар қўрилиши зарур. Иқтисодиётни барқарорлаштириш — бозорни шакллантириш йўлидаги қонуний ва муқаррар босқичдир. Биз иқтисодиётни барқарорлаштира бориб, бозор муносабатларини нормал ривожлантириш учун зарур шарт-шароитларни вужудга келтирамиз.

Шу мақсад учун:

биринчидан, қатъий молиявий сиёсат ўтказиш. Бундан буён ҳам бюджет маблағлари қаттиқ назорат остида давлат томонидан даромад тушишига қарабгина ажратилиши лозим. Солиқ сиёсати ҳам янада такомиллаштирилиши зарур. Иқтисодий вазиятни умумий тарзда соғломлаштириш бюджетнинг даромад қисми кўпайишининг асоси бўлиши керак. Бу эса солиқ солинадиган базани кенгайтириш имконини беради. Давлат ва корхоналарнинг молиявий маблағлари алоҳида ажратилиши лозимлиги муҳим қоидадир. Корхоналар ўз маблағларига ёки тижорат банкларининг кредитига умид қилишлари керак;

иккинчидан, кредит-банк тизимини, пул муомаласини мустаҳкамлаш, валюта муносабатларини тартибга солиш. Банк кредитлари биринчи навбатда халқ истеъмол моллари, қурилиш материаллари, қишлоқ хўжалик ҳамда бошқа ҳаётий муҳим маҳсулотлар ишлаб чиқаришни кўпайтиришни таъминлайдиганларга берилиши лозим. Айни вақтда асоссиз кредит экспансиясига, заём маблағлари сочиб юборилишига йўл қўймаслик қатъий қоидадир. Бугунги кунда банклар инвестиция дастурларининг қатнашчиларидан бири, ҳар бир тармоққа тўғридан-тўғри қўйиладиган сармояларнинг кафиллари бўлишлари керак;

учинчидан, ишлаб чиқаришни барқарорлаштиришга кўмаклашиш, ишлаб чиқариш ва инвестиция фаолиятини рағбатлантириш. Ишлаб чиқаришни қайтадан тикламай туриб, ички молиявий ва ижтимоий барқарорликка умид боғлаб бўлмайди;

тўртинчидан, пулнинг қадрсизланишига ва монополияга қарши таъсирчан чора-тадбирларни ўтказиш, монополист корхоналарнинг улгуржи ва чакана нархларни ошириб юборишларига йўл қўймасликдир.

Иқтисодий дастуримизнинг стратегик вазифаси — иқтисодимизнинг таркибини қайта қуришдир.

Иқтисодиётимизнинг бир ёқлама хом ашёга йўналтирилганлигини қатъиян бартараф этиш ички сиёсатимизнинг энг муҳим устувор йўналишидир. Стратегик жиҳатдан ўсишга эришмоқ учун ишлаб чиқариш структурасини ўзгартириш зарур.

Бир неча ўн йиллар мобайнида республика иқтисодиёти марказдан бошқариладиган ягона халқ хўжалиги комплексининг таркибий қисми эди. Марказ қабул қиладиган кўпгина қарорлар Ўзбекистоннинг манфаатларидан йироқ эди. Хуллас, чор империяси давридагидек республика арзон хом ашё ва стратегик минерал ресурслар базаси эди. У тайёр маҳсулот сотиладиган қулай бозорга айланиб қолганди. Республиканинг улкан табиий бойликларидан фойдаланилгани ҳолда, даромадлар унинг ҳудудидан анча олисда қолиб кетарди.

Иқтисодиётни таркибий жиҳатдан ўзгартиришлар бўйича ишлаб чиқилаётган чора-тадбирлар аввало қуйидаги вазифаларни ҳал қилишга қаратилмоғи лозим.

Биринчидан, қишлоқ хўжалик хом ашёси ва минерал ресурсларни чуқурроқ қайта ишлаш, уларни тайёр маҳсулот даражасига етказиш, қишлоқ хўжалик ресурсларини чуқур қайта ишлашга алоҳида аҳамият берилиши керак. Янги қайта ишловчи қувватларни яратиш, кенг миқёсларда мева-сабзавот маҳсулотларини қайта ишлаш, трикотаж, тўқимачилик, тикувчилик саноатини, сермеҳнат тармоқларни ривожлантириш, тайёр буюмларнинг хилларини кўпайтириш уларни ташиб келтиришни камайтириш ва экспортни ошириш имконини беради.

Иккинчидан, асосан пахта тозалаш ва қайта ишлаш саноатидан иборат бўлган халқ хўжалигининг мавжуд таркибини истиқболи йўқдир. Шунинг учун бизнинг вазифамиз илм-фанга асосланган, техник жиҳатдан мураккаб тайёр маҳсулот улушини кўпайтириш ва унинг рақобат қобилиятини таъминлаш, ақлий салоҳият негизида юксак техникага эга бўлган корхоналарни вужудга келтиришдир.

Учинчидан, илғор технологияларга, замонавий ишлаб чиқариш таркибига ўтишни таъминлаш, минерал ресурсларнинг комплекс қайта ишловчи ўзаро боғлиқ тармоқлар тизимини шакллантиришдир. Республикада рангли металлургия, кимё ва электр техника саноатида, машинасозлик ва асбобсозлик соҳасида юксак технологик ишлаб чиқаришларни ривожлантириш учун қулай имкониятлар бор. Уларнинг маҳсулотларига ҳозирнинг ўзидаёқ республикадан ташқарида харидорлар кўпдир.

Иқтисодий ўзгартиришларнинг ғоят муҳим бўғини — қишлоқ хўжалигида ислоҳотларни ўтказишдир.

Иқтисодий ислоҳотларнинг бутун занжирида аграр сектордаги ўзгартиришларга ғоят муҳим аҳамият берилмоқда. Ҳозирги вақтда иқтисодиётнинг айни аграр сектори ғоят катта резервларга эгадир. Уларни ишга солиш ҳозирнинг ўзидаёқ катта натижалар бериши мумкин.

Қишлоқ — миллий даромаднинг энг муҳим манбаи. Аммо энг муҳими, қишлоқ иқтисодий ва ижтимоий турмушдаги, натижада, сиёсатда ҳам шундай бир бўғинки, у орқали бутун республика фаровонлик ва тўкинликка эришади. Мен илгари ҳам кўп маротаба шуни алоҳида таъкидлаб айтганман: агарки деҳқон бой-бадавлат бўлмаса ҳеч қандай давлат бой бўла олмайди.

Энг муҳими, қишлоқда хўжалик юритишнинг шундай механизмини яратиш керакки, у ҳар бир деҳқонга манфаатдорлик билан меҳнат қилиш; етиштирган маҳсулотига мустақил эгалик қилиш; ўз оиласининг тўқлигини таъминлаш имконини берсин. Фақат деҳқон ердан олаётган даромад унинг ўзига тегишли бўлиши маҳсулотнинг ҳақиқий эгаси эканлигини ҳис этгандагина, ўзини ернинг чинакам эгаси деб билади.

Қишлоқ соҳасида яна бир жуда муҳим, муаммоларнинг муаммоси бор. Ҳисоб-китобларнинг кўрсатишича, қишлоқда 6,5 миллион меҳнатга лаёқатли аҳоли иш билан банд. Табиийки, қишлоқ хўжалигида ўзлаштирилган ерларимиз шунча одамни меҳнат билан таъминлай олмайди. Шу сабаб қишлоқ хўжалигида ишлаб чиқаришнинг юқори самарали индустриал услублари, илғор механизация ва агрохимия усуллари ниҳоятда секинлик билан жорий этилмоқда. Бунинг натижасида унумдорлик даражаси ҳам, маҳсулдорлик даражаси ҳам паст бўлмоқда.

Шунинг учун ҳам ҳозирда қишлоқ хўжалигида банд бўлган ортиқча меҳнат қилувчиларни саноатга, хизмат кўрсатиш соҳасига жалб қилиш аграр сиёсатимизнинг ғоят муҳим йўналишидир.

Қишлоқ жойларига, лўнда қилиб айтганда, саноатни олиб келиш зарур. Замонавий технологияга эга бўлган кичик корхоналарни очиш ҳисобига янги иш жойларини яратиш устувор вазифадир. Булар қишлоқ хўжалик хом ашёсини қайта ишлайдиган корхоналаргина эмас, балки сермеҳнат, шу жумладан касаначиликка асосланган ишлаб чиқаришлар, халқ ҳунармандчиликлари ҳам бўлиши керак.

Қишлоқда бунинг учун мутлақо янги бўлган тармоқлар — ишлаб чиқариш ва ижтимоий инфраструктурани, коммуникациялар тармоғини, замонавий маиший ва бошқа хизмат кўрсатиш шохобчаларини ташкил қилиш лозим бўлади.

Амалда бу соҳа ҳозир ривожланмаган. Республикамизда халқ хўжалигида банд бўлганларнинг атиги 8 фоизи маиший хизмат кўрсатиш соҳасида ишлайди. Хизмат кўрсатиш соҳаси тегишлича ташкил қилинган тақдирда эса, қишлоқдаги барча хоҳловчиларни иш билан таъминлай олади. Натижада, қишлоқнинг қиёфасини, қишлоқ турмуш маданиятини, одамларимизни ҳаёт даражасини тубдан ўзгартириб юборади.

Суғорма деҳқончилик саноатида асосий бойлигимиз бўлмиш ерга муносабатни ўзгартириш биз учун устивор йўналишлардан биридир. Ерларнинг мелиоратив ҳолатига доимо катта эътибор берилмоғи лозим. Агар биз шундай қилмасак, истиқболимиздан маҳрум бўламиз.

Айтиб ўтилган устувор вазифаларни рўёбга чиқариш биз учун принципиал янги бўлган иқтисодий муносабатларни жорий этишга, маърифатли тараққиёт йўлига ўтиб олишга имкон беради. Айни пайтда иқтисодий мустақилликка эришишдек ниҳоятда муҳим вазифа ҳам шу муаммоларни ечиш билан боғлиқдир.

Вазиятни барқарорлаштиришнинг ғоят муҳим бўғини аҳолини озиқ-овқат билан таъминлашдир.

Чинакам иқтисодий мустақилликка эришиш республикада озиқ-овқат муаммосини тубдан ҳал қилишни тақозо этади.

Биз қулай табиий иқлим шароитларига эгамиз. Аммо истеъмол қилинаётган қанд-шакар, сут маҳсулотлари ва болалар овқатининг ҳаммасини, доннинг 70 фоизини, гўшт, сут маҳсулотлари ва картошканинг 50 фоиздан кўпроғини четдан келтиришга мажбур бўляпмиз. Бунга йўл қўйиш мумкинми, ахир?

Бундай кечириб бўлмайдиган қарамликни тугатиш йўлида ғоят қатъий қадамлар қўйиш талаб қилинади. Бу иқтисодий аҳамиятгагина молик эмас, балки сиёсий аҳамиятга ҳам эгадир.

Биз табиий бойликларимизни тўла-тўкис ишга солишимиз керак. Экин таркибларини бошқатдан кўришимиз лозим. Донли экинлар, картошка, қанд-лавлаги бўйича чет элларнинг илғор саноат технологияларини жалб этиш, чорва ва парранда боқишда деҳқон хўжаликларига, хонадонларга амалий мадад бериш зарур. Шу маҳсулотларни қайта ишлаб чиқариш корхоналарини қуриш бугунги кунимизни талабидир.

Ҳурматли депутатлар! Базавий тармоқларни ривожлантириш иқтисодий мустақилликни мустаҳкамлашда муҳим аҳамиятга эга.

Биз тараққиётда асосан ўз кучимизга таянишга мажбурмиз. Шунинг учун энг муҳим базавий тармоқларни биринчи навбатда ривожлантириш ҳаёт тақозосидир. Булар жумласига нефть ва газ саноати, энергетика, олтин қазиб чиқариш ва рангли металлургиянинг бошқа тармоқлари киради.

Ҳозир биз зарур нефтнинг 80 фоизини четдан ташиб келтиришга мажбур бўляпмиз. Бундан ташқари, бензин ва бошқа нефть маҳсулотлари ҳам республиканинг ташқарисидан сотиб олиняпти. Уларнинг нархлари муттасил ошиб бораётганлиги иқтисодиётимизга оғир юк бўлиб тушмоқда.

Айни пайтда эса биз ўзимизни нефть ва бошқа энергетика ресурслари билан таъминлаш имкониятига эгамиз. Бундан ташқари, мазкур тармоқларни кескин ривожланишини таъминлаш валюта тушумларини кўпайтиришнинг ишончли манбаи, хорижий сармояларни жалб этиш объекти ҳам бўла олади.

Экспорт қувватидан тўла-тўкис ва мумкин қадар кўп фойдаланиш ҳамда уни ривожлантириш иқтисодиётимизни мустаҳкамлашнинг ғоят муҳим шартидир.

Ўзбекистон собиқ Иттифоқ таркибида ташқи бозорга мустақил чиқмасди. Жаҳон савдосида қатнашмасди. Ўзининг иқтисодий қувватини етарлича ишга тушира олмасди.

Шунинг учун бугунги кунда бутун ташқи иқтисодий фаолиятимизни тубдан ислоҳ қилмоқ зарур. Ривожланган экспорт қувватисиз Ўзбекистоннинг келажаги бўлмайди.

Экспорт таркибида чуқур ўзгартиришларни амалга ошириш лозим. Хом ашёни экспорт қилишдан кўра, Ўзбекистон учун кўпроқ наф келтирадиган йўналишларга ўтиш зарур. Булар жумласига енгил саноатнинг, қайта ишлаш соҳаларининг, машинасозликнинг илм-фанга асосланган тармоқларининг тайёр маҳсулотларини чет элларга сотиш, чет эл туризмини ривожлантириш киради.

Биз хом ашё бойликларига эгамиз. Чет эл технологияларини олиб келишимиз ва комплекс замонавий қўшма корхоналарни барпо этишимиз мумкин. Ана шу корхоналар замонавий техникадан фойдаланиб рақобатга қодир маҳсулот ишлаб чиқара оладилар.

Бу борада икки принципга амал қилиш зарур. **Биринчиси,** биронта корхона, биронта идора агарда хорижий сармояни чет элга экспорт қилиниши ва қатъий валютада даромад келтира оладиган маҳсулот ишлаб чиқаришга сарфламас экан, бундай сармояни олмасликлари керак. **Иккинчиси,** чет эллардаги илғор фирмалар билан алоқа боғламаган корхона бўлмаслиги лозим. Ўшандагина жаҳон бозори ва ривожланган мамлакатлар билан очиқ иқтисодиётни барпо этиш мумкин.

Тайёр маҳсулот ишлаб чиқарувчи қўшма корхоналар барпо этишни рағбатлантириш зарур. Биз қўшма корхоналар ташкил этиш орқали замонавий технологияга ҳамда замонавий ишчилар синфига эга бўламиз. Натижада Ўзбекистонда маҳаллий хомашёдан ўзини ишлаб чиқариш базасида тайёрланган юқори сифатли моллар кўпаяди.

Экспортни кенгайтириш билан бирга импортнинг салмоғини қисқартиришга қаратилган сиёсатни изчиллик билан ўтказамиз. Ўзимиз ишлаб чиқаришимиз мумкин бўлган товарлар ва маҳсулотларни четдан келтирилишини мумкин даражада камайтириш зарур. Шунинг учун асосий эътиборни озиқ-овқат маҳсулотлари ва ресурсларни четдан олиб келишни камайтиришга қаратилмоқда. Бунинг ўрнига серҳосил экин навлари уруғлари ва уларни етиштириш бўйича саноат технологияси керак. Ўсимликларни ҳимоя қилиш воситалари ҳақида ўйламоқ зарур.

Инвестиция базасини ривожлантириш ва чуқурлаштириш ислоҳотларимиз стратегиясининг жуда муҳим шартидир.

Иқтисодиётни таркибий жиҳатдан қайта қуриш, экспорт имкониятини кенгайтириш соҳасида белгиланган йўналишлар кучли инвестиция сиёсатини ўтказиш билангина рўёбга чиқади.

Мана шу устувор вазифани амалга ошириш учун қуйидагилар талаб қилинади:

биринчидан, ташқи иқтисодий фаолиятни янада эркинлаштириш борасида аниқ мақсадни кўзлаб сиёсат ўтказиш зарур. Товарларни экспорт ва импорт қилишда хорижий сармоядорлар ўз даромадларидан эркин фойдаланишларида бирмунча имтиёзли тартибни жорий қилмоқ керак;

иккинчидан, хорижий сармояларни асосан бевосита капитал маблағлар тарзидаги сармояларни республика иқтисодиётига кенг жалб этиш учун ҳуқуқий, ижтимоий-иқтисодий ва бошқа шарт-шароитларни янада такомиллаштириш лозим;

учинчидан, Ўзбекистонга жаҳон даражасидаги технологияларни олиб келадиган, халқ хўжалигининг замонавий структурасини вужудга келтиришда ёрдам берадиган хорижий сармоядорларга нисбатан очиқ эшиклар сиёсатини ўтказиш зарур;

тўртинчидан, маблағлар энг устувор соҳаларга — республика мустақиллигини таъминлайдиган аграр секторни, ёқилғи-энергетика комплексини ҳамда бошқа базавий тармоқларни ривожлантиришга, рақобатга қодир тайёр маҳсулот ишлаб чиқаришни ўзлаштиришга сарфлаш керак.

Ҳурматли ноиблар!

Иқтисодий ислоҳотларимизнинг бутун дастурида айтиб ўтилган энг асосий устувор вазифалар билан бир қаторда бир қанча узлуксиз устувор йўналишларни ҳам аниқ-равшан ажратиб кўрсатиш керак.

Узлуксиз устувор йўналишлар нима? Бунинг маъноси шуки, мазкур йўналишлар ислоҳотларимиз ҳамма босқичларида устувор ҳисобланади. Улар жамиятни янгилашдан иборат бутун жараённинг бошқа йўнлишларига сингиб кетади.

Ислоҳотлар стратегиясини амалга оширишда биз учун қуйидагилар узлуксиз устувор йўналишлар ҳисобланади:

— таълим ва маданиятни ривожлантириш ҳамда ислоҳ қилиш;

— ақлий ва маънавий салоҳиятни мустаҳкамлаш;

— ва шубҳасиз, аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш.

Чуқур ислоҳотларни амалга ошириш, бозор иқтисодиётига ўтиш биринчи навбатда кадрлар потенциалига, уларнинг касб жиҳатдан тайёрлигига боғлиқ бўлади.

Бу эса бутун таълим ва маданият тизимини тубдан ислоҳ қилишни тақозо этади. Чунки айни билимдонлик ва юқори маданийлик озодликдан ҳамманинг бахт-саодати йўлида фойдаланиш имконини беради.

Аввалги йилларда таълим тизимимиз жаҳон цивилизациясининг илғор ютуқларидан ва халқимизнинг тарихий илдизларидан ажралиб қолган эди.

Бу аҳвол тубдан ўзгартирилиши лозим. Аслини олганда халқимизнинг ақлий бойликларини, жаҳон фани ва маданиятининг энг яхши ютуқларини ўзига сингдириб оладиган янги авлодни камол топтириш керак бўлади.

Мана шу асосдаги миллатнинг онгли ватанпарвар бирлиги руҳини вужудга келтириш мумкин. Бу эса айрим мамлакатларнинг тараққиёт сари шиддат билан юришига имкон берган.

Бизнинг диёримиз буюк алломаларни етиштирган. Бутун жаҳон илм аҳли улар билан фахрланади. Улар асос солган миллий илмий тафаккурнинг анъаналарини давом эттириш ва бойитиш учун бизда ҳамма шарт-шароитлар бор.

Давлат бундан буён ҳам энг асосий устувор тадқиқотларни қўллаб-қувватлаши шарт. Чунки республиканинг келажаги ана шу тадқиқотларга боғлиқдир. Лекин илмий ташкилотларнинг ўзлари ҳам ўз моддий базасини ривожланиш йўлларини янада фаолроқ излашлари, хорижий мамлакат илмий марказлари билан алоқаларни мустаҳкамлаш керак. Амалиёт эҳтиёжларига яқинроқ бўлишларига самарали натижалар берадиган ихчам, изланувчан ижодий жамоаларни ташкил қилишлари мақсадга мувофиқдир.

Ақлий ва маданий салоҳиятни ривожлантириш яна бир узлуксиз принцип ҳисобланади. Халқимиз ўзини ҳақиқатан ҳам озод, эркин деб билиб, муҳтожлик ва қарамлик исканжаларидан халос бўлган, қаддини ростлаган, эркин нафас олганда иқтисодий ислоҳотлар муваффақиятли ривожланиши мумкин.

Аждодларимизнинг руҳипоклари ва урф-одатлари, бизнинг энг яхши анъаналаримиз қайта тикланганда ислоҳотлар муваффақиятга эришади. Ўта ўқимишли, руҳан бардам ва жисмонан бақувват кишиларгина истиқлол ва тараққиёт йўлини босиб ўта олади. Сарчашмалари буюк аждодларимизнинг тафаккурлари ва муддаоларидан бошланадиган халқимизнинг маънавий қадриятлари иқтисодий ўзгартиришларимизни мустаҳкам пойдевори бўлиб хизмат қилади.

Демак, бизнинг вазифамиз, авваламбор, мана шу маънавиятимиз сарчашмаларини ва бобокалонларимизнинг бой анъаналарини давом эттиришдир. Маънавиятимизни яратаётганларни: ёзувчилар, шоирлар, маданият ва санъат ижодкорларини, халқ талантлари ва иқтидорли ёшларни доимо қўллаб-қувватламоғимиз лозим. Бунинг учун ҳаражатларимизни аямаслигимиз даркор.

Ислоҳотлар муқаррарлигининг ғоят муҳим шарти бўлмиш аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш ҳақиқатан ҳам асосий узлуксиз устувор йўналиш ҳисобланади.

Бозор ислоҳотларининг ҳамма босқичларида олдиндан ўтказиладиган кучли ижтимоий сиёсат Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўлининг етакчи принципларидан биридир.

Бозор иқтисодиётини барпо этиш — шунчаки бир мақсад эмас. Барча иқтисодий, демократик, сиёсий ислоҳотларнинг пировард мақсадларининг ўзи бу энг аввало инсон учун муносиб турмуш ва фаолият шароитларини яратишдир.

Ўз навбатида, аҳолининг энг кам ҳимояланган ва муҳтож табақаларини ўз вақтида қўллаб-қувватлаш ислоҳотларни муваффақиятли ўтказиш кафолатидир. Бу бошланган ислоҳотлар ва покланиш жараёнини орқага қайтишга имкон бермайдиган ижтимоий таянч бўлиб хизмат қилади.

Шу туфайли бозор механизмларини жорий қилишдан аввал одамларни ижтимоий ҳимоялаш бўйича олдиндан кучли чоралар амалга оширилиши лозим.

Ижтимоий сиёсатни амалга оширишда сифат жиҳатидан янги босқичга келдик. Ҳаёт ижтимоий ҳимоялаш механизмини чуқурлаштириш зарурлигини тақозо этмоқда. Ижтимоий ҳимоя чоралари аҳолининг ҳаммасига эмас, балки кўпроқ ҳамда ҳақиқатан ҳам муҳтож бўлган қатламларигагина кўпроқ ҳажмда йўналтирилиши керак.

Аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш, кишиларнинг моддий аҳволини яхшилаш вазифаларини ҳал этишда давлат манбалари билан бир қаторда меҳнат жамоаларининг, жамоат ва хайрия ташкилотларининг ҳамда жамғармаларнинг маблағлари ишга туширилиши зарур.

Аҳолининг ижтимоий жиҳатдан энг муҳтож табақалари ва гуруҳларини — болалар, қариялар, ногиронлар ва бошқаларни қўллаб-қувватлаш, аввалгидек ижтимоий сиёсатимизнинг устувор йўналиши бўлиб қолаверади. Аммо у ҳам аниқ йўналишдаги сиёсат тусини олиши лозим. Бу ҳол болалар учун нафақалар ҳамда тўловларнинг мавжуд турлари ва шаклларини ягона тизимга солишни тақозо этади.

Бозор муносабатларига ўтиш даврида ижтимоий соҳа — соғлиқни сақлаш, таълим, фан, маданият ва санъат айниқса мушкул аҳволга тушиб қолади. Биз учун маънавий, тарихий ва маданий қадриятлар, аҳолининг ахлоқий ҳолати, ёш авлодни тарбиялаш асосий устувор вазифа экан; ҳозирги мураккаб даврда мазкур тармоқларни қўллаб-қувватлаш, уларда ишловчи одамларнинг меҳнатига муносиб баҳо бериш, уларнинг ижодий имкониятларини намоён этиш учун шарт-шароит яратиш зарур. Энди ана шу таъкидлаган иқтисодий дастуримизни асосий устувор йўналишларимизни ҳаётимизга жорий қилиниб, қандай кетаётгани ҳақида қисқача тўхталиб ўтсак.

Азиз дўстлар!

Энди ана шу таъкидланган иқтисодий дастуримизни, асосий устивор йўналишларимизни ҳаётга жорий этиш қандай бораётгани ҳақида қисқача айтиб ўтсак.

Икки йил ичида босиб ўтилган йўлни таҳлил қилиш, тармоқлар, корхоналар ва ҳудудлар доирасида, турмушимиздаги аниқ мисоллар шуни айтиш учун асос бўладики, халқнинг меҳнати ва ғайрат-шижоати билан, республикани ривожлантириш ва уни янги марраларга чиқариш борасидаги иқтисодий ислоҳотлар ўз таъсирини кўрсатмоқда. Шу борада баъзи бир кўзга кўринган мисолларга тўхталиб ўтишга рухсат бергайсиз.

Авваламбор, марказлаштирилган маъмурий-буйруқбозлик тизимидан бозор муносабатларига ўтишга асос қўйилди, тегишли қонунлар бозор иқтисодиётини барпо этишнинг ҳуқуқий негизини ташкил қиляпти. Мулкчилик шаклларининг хилма-хиллиги юридик жиҳатдан эътироф этилди. Хусусий мулкчилик тан олинди.

Тармоқ вазирликлари ва идораларини бозор шароитларига анча мослашган концернларга, уюшмаларга, корпорацияларга ҳамда бошқа ишлаб чиқариш-хўжалик шаклларига айлантириш жараёни деярли ниҳоясига етди.

Маҳсулот ишлаб чиқарувчиларнинг мустақиллигини кенгайтириш таъминланди. Давлат буюртмасининг улуши анча камайтирилди. Халқ хўжалиги тармоқларида иқтисодий эркинлик, бозор муносабатларини кенг кўламда ривожлантириш учун шарт-шароитлар яратилди.

Бозор муносабатларининг асоси сифатида кўп асосли иқтисодиёт шакллантирилмоқда. Бу жараён икки йўналишда — янги хусусий, акционерлик ва бошқача шакллардаги корхоналарни барпо этиш ҳамда давлат мулкини хусусийлаштириш орқали давом этмоқда.

Республикада қисқа вақт ичида 7 минг 600 та янги хусусий, 1,3 мингта ижара 460 та акционерлик ва бошқа давлат тасарруфидан чиқарилган корхоналар ташкил қилинди.

Маҳаллий саноатда, савдо, умумий овқатланиш, аҳолига маиший хизмат кўрсатишда, кичик хусусийлаштириш жараёни 1993 йилнинг охиригача тугайди. Матлубот кооперацияси мева-сабзавот саноати тизимида хусусийлаштириш ишлари олиб борилаяпти.

Ҳозирги вақтгача «Маҳаллий саноат» корпорацияси тизимида 200 дан ортиқ корхона, «Ўзбексавдо» уюшмасида 3 мингтага яқин, «Ўзбекбирлашув»да салкам 4 мингта корхона, «Ўзмаишийхизматуюшма» тизимида эса 5 мингтадан кўпроқ объект қайта ташкил қилинди.

Умуман, 15 мингтадан кўпроқ корхона нодавлат мулкчилик шаклларига, шулардан 10 500 таси ёки салкам 70 фоизи хусусий ва оилавий мулкчилик шаклига айлантирилди.

Кичик ва ўрта корхоналарни хусусийлаштириш билан бир қаторда йирик саноат корхоналари, қурилиш комплекслари ва юк транспортини акционерлаштириш ишлари авж олиб кетди.

Тошкентда давлат уй-жой фондини хусусийлаштиришга оид тажрибани ҳисобга олиб, бу жараён бутун республикада авж олиб кетди. 900 мингтага яқин квартира хусусийлаштирилди. Бу эса хусусийлаштирилиши лозим бўлган уй-жойлар умумий ҳажмининг 82 фоизини ташкил қилади.

Бунда фахрийларга, ўқитувчиларга, тиббиёт ходимлари, ижодий ва илмий ходимларга 300 мингтадан кўпроқ квартира бепул топширилди.

Хусусийлаштирилган корхоналарга бир неча марта имтиёзлар берилди. Булар жумласига сотиб олишда нархни пасайтириш, улар учун бир мунча қулай солиқ режимини ва умуман хўжалик муҳитини вужудга келтириш киради.

Республикада тадбиркорликни ривожлантириш жамғармаси, кичик ва ўрта бизнесни ривожлантиришга кўмаклашиш жамғармаси ташкил қилинди. Якка хўжаликларни, кооперативларни ва кичик корхоналарни қўллаб-қувватлаш учун «Тадбиркор» тижорат банки тузилди. Давлат уларга кенг кўламда молиявий мадад берди. Кичик ва ўрта бизнесни ривожлантиришга кўмаклашиш учунгина Вазирлар Маҳкамасининг заҳирасидан ярим миллиард сўм маблағ ажратилди.

Мана шуларнинг ҳаммаси тадбиркорликни ривожлантиришга кўмак бериши керак. Айрим корхоналар ва тижорат тузилмаларини танҳо ҳокимлигини тугатишда соғлом рақобатчилик муҳитини вужудга келтириш таъсирчан восита бўлиб қолиши лозим.

Бозор инфраструктурасини шакллантириш жараёни бораяпти. Халқ хўжалигини моддий-техникавий жиҳатдан таъминлаш тизими шартнома асосига ўтказилди. Савдо уйлари, биржалар, аудиторлик фирмалари, суғурта компаниялари тармоғи таркиб топаяпти. Кредит-банк тизими тубдан ўзгармоқда. Солиқ структураси ва солиқ қонунчилиги такомиллашмоқда.

Ҳозирги сессияда биз қимматбаҳо қоғозлар ва фонд биржаси тўғрисидаги қонунни қабул қилишимиз лозим. Бу қонун сармоялар бозорини вужудга келтиришнинг ҳуқуқий асосларини яратади.

Бугунги вазият халқ хўжалигини макроиқтисодий жиҳатдан барқарорлаштиришни энг муҳим масала қаторига кўтараяпти.

Бунда амалий фаолиятда халқ хўжалигининг бошқарилишини сақлаб қолишга, ишлаб чиқаришнинг кескин пасайишига йўл қўймасликка, аҳолининг турмуш даражасини қўллаб-қувватлашга жиддий аҳамият берилмоқда.

Авваламбор, бу гап молия-кредит тизимига таалуқлидир. Республика бюджети энг асосий, ҳаётий муҳим вазифаларни бажаришни пул билан таъминлаб турди. Биз даромадга қараб буромад қабилида иш тутишни, маблағга яраша яшашни ўрганиб олдик. Натижада давлат бюджети даромадлари харажатлардан оширилган ҳолда ижро этиляпти.

Пухта ўйланган бюджет ва пул-кредит сиёсати, халқ хўжалигини тартибга солиш воситаларининг давлат қўлида сақланиб қолиши ташқи салбий жараёнларнинг иқтисодиётга таъсирини камайтириш имконини берди. Иқтисодиётни барқарорлаштиришнинг дастлабки белгилари пайдо бўлди.

Ялпи ички маҳсулотларнинг пасайиш суръатлари 1992 йилги 9,6 фоиздан шу йилнинг биринчи ярмида 3 фоизгача, саноат ишлаб чиқаришида эса 6 фоиздан 2 фоизгача тушди. Июль ойида саноат маҳсулотининг ҳажми ўтган йилнинг июль ойига нисбатан таққослама нархларда деярли 11 фоиз ошди.

Қишлоқ хўжалигида ялпи маҳсулотнинг ҳажми ўтган йилнинг шу давридаги даражадан ошиб кетди.

Халқ истеъмол моллари ишлаб чиқариш 12 фоиздан зиёдроқ кўпайди. Ун, макарон маҳсулотлари, ёрма, мол ёғи, ип-газлама ва жунгазламалар, бошқа маҳсулотлар ишлаб чиқариш ошди.

Саноатимизда самарали ўзгаришлар ҳақида гапирар эканмиз, шуни таъкидлашимиз зарурким, агар аввал бошданоқ халқ хўжалиги таркибини такомиллаштириш бўйича қатъий чоралар кўрилмаганда, уни барқарорлаштириб бўлмас эди.

Республика иқтисодиётида амалга оширилаётган илғор таркибий ўзгартишлар стратегик жиҳатдан муҳим мақсадни ҳал қилишга имкон берди. Натижада ишлаб чиқаришнинг умумий ҳажмида тайёр маҳсулотнинг улуши 1990 йилги 40 фоиздан ҳозир 61 фоизга кўпайди.

Пахта толасини ўзимизда қайта ишлаш ҳам анча ошди. Ўзимизда қайта ишланаётган тола 10 фоиздан 16,5 фоизга, мис 13 фоиздан 20 фоизга етди. Республикамизнинг ўзида қайта ишланган мева, сабзавот, бошқа қишлоқ хўжалик хом ашёсининг ҳажми кескин кўпайди.

Ўзимизда ишлаб чиқарилаётган ва аҳоли истеъмол қилаётган товарлар улуши 60 фоиздан 80 фоизгача ошди.

Мудофаа тармоқларида тайёрланаётган буюмларнинг ўзгартирилиши ишлаб чиқарилаётган тайёр маҳсулотлар улушини оширишда муайян роль ўйнади. «Алгоритм», радиоэлектрон аппаратлар заводларида, «Восток», «Ўзэлектроаппарат», «Ўзэлектрокабель» бирлашмаларида ва бошқа корхоналарда аграр сектор учун техника, телевизорлар, радиоприёмниклар, видеомагнитофонлар, хилма-хил электр хўжалик ускуналари ишлаб чиқариш йўлга қўйилди. «ИЛ-114» самолётини кўплаб ишлаб чиқариш ўзлаштирилаяпти.

Иқтисодий стратегиянинг устувор йўналишлари орасида сизлар билан биз асосий тармоқларни ва аввало ёқилғи энергетика комплексини жадал ривожлантиришни белгилаб олдик.

Кўрилган чора-тадбирлар нефть ва газ қазиб чиқаришни пасайтирмаслик билан бирга тармоқни ривожлантириш суръатларини ошириш имконини ҳам берди. Ваҳоланки, шу даврни ўзидаёқ, Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигининг кўпгина мамлакатларида ишлаб чиқариш суръатлари кескин пасайиб кетди.

Бу йил 44 миллиард кубометр табиий газ, 4 миллион тонна нефть ва газ конденсати ишлаб чиқарилади, 1995 йилга бориб табиий газ 50 миллиард кубометргача, нефть ва газ конденсати 8 миллион тоннагача кўпайиши керак.

Шу мақсадда ноёб Кўкдумалоқ газ, нефть ва газ конденсати конини жадаллик билан ўзлаштириш борасида кенг миқёсли ишлар авж олдириб юборилди. Мингбулоқ нефть конини қўшимча разведка қилиш ишлари олиб бориляпти.

Бухоро вилоятининг Қоровулбозор туманида ҳозирдаёқ янги нефтни қайта ишлаш заводи қурилиши учун майдон танлаб қўйилди. Мавжуд қувватларга қўшимча равишда шу заводнинг ишга туширилиши республиканинг нефть маҳсулотларига бўлган эҳтиёжларини тўлиқ қондириш имконини беради ва ҳатто уларни экспорт қилишни таъминлайди.

Навоий кон-металлургия комбинатининг, Янги Ангрен ва Толлимаржон ГРЭСларининг, Муборак газни қайта ишлаш заводининг иккинчи ва учинчи навбатлари қурилаяпти. Бу қурилишлар республиканинг иқтисодий мустақиллигини янада мустаҳкамлаш учун муҳим аҳамиятга эга.

Қизилқум фосфорит комбинати қурилиши бошланди. Уни ишга тушириш кимё саноати учун четдан олиб келинадиган хом ашёдан воз кечиш имконини беради.

Бозорнинг шаклланиши коммуникация шохобчаларини мустаҳкамлаш ва ривожлантиришни талаб қилади. Улар товарлар ҳаракатининг энг муҳим ҳаётий йўлларидир. Ишлаб чиқарувчилар билан истеъмолчиларни бирлаштирувчи ишончли каналлар ҳисобланади.

Шунинг учун биз транспорт қурилишига, ишлаб турган магистралларни техника билан қайта қуроллантиришга алоҳида аҳамият бермоқдамиз. Фақат кейинги икки йил ичида 150 км.дан ортиқ, яъни аввалги 10 йил ичида қанча бўлса деярли шунча темир йўл линияси электрлаштирилди. Ховос — Қўқон, Ховос — Жиззах — Суперфосфат участкаларида электровозда юк ташишга ўтиш ишлари олиб борилмоқда.

Навоий — Учқудуқ ва Султануиздаг — Нукус темир йўл линияларини қайта қуриш, янги Учқудуқ — Султануиздаг линиялари қуриш ва уларни электрлаштириш ҳақида қарор қабул қилинди. Бу линиялар ишга туширилиши билан Қорақалпоғистон Республикаси ва Навоий вилоятига транспорт хизмати кўрсатиш анча яхшиланади. Хоразм вилояти республиканинг ягона темир йўл тармоғига бевосита боғланади.

Аҳолини ичимлик сув ва табиий газ билан таъминлаш мақсадида республикамиз ҳудудида ўтган икки йил мобайнида 21 минг километрдан ортиқ водопровод ва газ тармоқлари ишга туширилди, яъни шу икки йил ичида олдинги тахминан 10 йил давомида қилинган иш бажарилди.

Мустақиллик учун курашнинг бошиданоқ республикада **пахта яккаҳокимлигини бартараф этиш ва экин майдонлари таркибини такомиллаштириш йўлидан борилди.** Бундан мақсад Ўзбекистоннинг энг муҳим озиқ-овқат ресурслари билан ўзини-ўзи таъминлашига эришиш эди.

Натижада донли экинлар майдони 300 минг гектарга кенгайтирилди. Голландча технологиядан фойдаланиб, картошка экиладиган майдонлар кўпайтирилди.

Қанд лавлаги майдонларини кенгайтириш ва бир қанча заводлар қуриш, яқин йиллар ичида 20 минг тонна қанд-шакар ишлаб чиқариш, 1997 йилга бориб эса унинг ҳажмини 125 минг тоннагача етказиш имкониятини беради.

Энг муҳими эса, бўшаб қолган ерлар томорқа участкаларини кенгайтириш учун берилди. Фермер хўжаликларини ташкил қилиш эса аграр секторда йирик иқтисодий ислоҳотларни бошлаб берди. Ҳозирги вақтда 53 минг гектардан кўпроқ майдонда 5300 мустақил деҳқон хўжаликлари ишлаб турибди.

Зарар кўраётган ва паст рентабелли давлат хўжаликларини мулкчиликнинг жамоа ва хўжалик юритишнинг бошқа шаклларига босқичма-босқич ўтказиляпти... 640 давлат хўжалигидан 280 таси жамоа хўжалиги, 280 та кооператив, 70 таси ижара корхонлари бўлиб қолди.

Жамоат чорвачилиги ходимларининг ўз меҳнати натижаларидан манфаатдорлигини ошириш мақсадида фермалар уларнинг меҳнат жамоаларига мулк қилиб берилаяпти. Ўзгартирилиши мўлжалланган 610 та фермадан 565 таси ёки 93 фоизи жамоа мулки қилиб топширилди.

(Давоми 3-бетда).

ЎЗБЕКИСТОН ИҚТИСОДИЙ СИЁСАТИНИНГ УСТИВОР ЙЎНАЛИШЛАРИ

(Давоми. Боши биринчи ва иккинчи бетларда).

Қишлоқ хўжалик маҳсулоти ишлаб чиқариш ўсмоқда. Бу ерлар шахсий ёрдамчи хўжаликларга ўз вақтида ажратиб берилганлигининг, қишлоқда фермерлик ва бошқа бозор шакллари ривожланиб бораётганлигининг натижасидир.

Умуман етиштирилаётган гўштнинг умумий ҳажмида нодавлат секторининг улуши 78 фоизни, сут — 91, тухум — 46, дон — 48, картошка, сабзавот, полиз маҳсулотлари деярли 80—85 фоизни ташкил этаяпти.

Ер тақсимлаб берилганлиги қишлоқда ишчи кучининг жуда кўплиги билан боғлиқ кескинликни юмшатди. Қишлоқ меҳнаткашларининг даромадлари ўсишига кўмаклашди.

Биз янги ерларни ўзлаштириш қишлоқ аҳолисини иш билан таъминлаш соҳасини кенгайтиришда жуда муҳим роль ўйнайди деб ҳисоблаймиз. 1,5 йил ичида 22 минг гектардан кўпроқ янги ер фойдаланишга топширилди. 57 минг гектар майдонда қадимдан суғориб келинган экинзорларни ҳар томонлама янгилаш ишлари бажарилди.

Республика иқтисодиётининг мустаҳкамланиши экспорт қувватини оширишда бир қанча олға силжишларни таъминлаш имкониятини яратди. Техника соҳасидаги сиёсатни амалга ошириш жаҳон бозорида рақобатга қодир машинасозлик саноати маҳсулотининг янги турларини ишлаб чиқаришни ўзлаштириш имконини берди.

Бу сиёсат ишлаб чиқариш базаси янгиланиб туришини жадаллаштиришга, янги технологияларни жорий этишга қаратилган. Компрессор станциялари, кўприксимон кранлар, юк ортиш механизмлари, трансформаторлар, металл қирқиш асбобларининг янги турлари ва бошқалар шулар жумласидандир.

Енгил ва маҳаллий саноат корхоналарини қуриш ҳамда уларни қайта жиҳозлаш борасида кенг миқёсдаги ишлар бошлаб юборилди. Мева-сабзавот тармоғида биринчи марта Андижон вилоятидаги Куйганёр консерва заводида жаҳон талаблари даражасида томат-паста, Самарқанддаги тажриба консерва заводида сифатли олма шарбати ишлаб чиқариш ўзлаштирилди.

Хом ашё ресурсларини қайта ишлашни чуқурлаштириш, экспорт қувватини ошириш борасидаги чора-тадбирлар ташқи алоқаларимизнинг структурасини жиддий равишда яхшилашга олиб келди. **Олиб кетилаётган маҳсулотлар орасида тайёр маҳсулотнинг улуши 1990 йилга нисбатан 30 фоиздан 43 фоизгача кўпайди.**

Экспортга маҳсулот етказиб беришни кўпайтиришга алоҳида эътибор бериляпти. **Бу йил экспорт ҳажми салкам бир ярим миллиард долларни ташкил қилади. 1991 йилда 677 миллион долларни ташкил қилган эди.**

Экспорт таркибини жиддий яхшилаш лозим бўлади. Пахта билан эмас, балки тайёр маҳсулот билан савдо қилишга интилмоқ керак. Маърифатли мамлакатларнинг ҳаммаси шундай қилади. Валюта ишлаб топиш, шу жумладан, Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигидаги мамлакатлардан валюта ишлаб топиш зарур.

Шу йилнинг ўзидаёқ, **пахта толасини экспортдаги улуши 82 фоиздан 51 фоизгача қисқаради. Машиналар, ускуналар ва транспорт воситаларининг улуши 2 фоиздан 14 фоизгача, халқ истеъмол қиладиган саноат молларининг улуши 9 фоизгача кўпаяди.**

Ҳозир Ўзбекистон валютани ўзи ишлаб топмоқда. Ишлаб топганда ҳам ақл-фаросат билан пухта ўйлаб топаяпти. Агар биз илгари, ҳар бир фирмага «ёпишиб» олган бўлсак, эндиликда биз тендер эълон қилиш, шартномаларнинг энг кўп наф келтирадиган шартларини танлаб олиш имкониятига эгамиз.

Биз дунё бўйлаб қўл чўзиб тиланчилик қилаётганимиз йўқ, балки ўзаро манфаатли ҳамкорликни ташкил қилишга интиляпмиз. Экспорт маҳсулотларининг 80 фоизга яқини бугунги кунда Бельгия, Буюк Британия, Индонезия, Нидерландия, Корея Республикаси, АҚШ, Финляндия, Швейцарияга етказиб бериляпти.

Ҳозирги вақтда собиқ Иттифоқ мамлакатлари билан савдо-иқтисодий муносабатлар самарадорлигини ва ҳисоб-китоблар тизимини такомиллаштириш йўлида, амалий қадамлар қўйиляпти, четдан олиб келинаётган маҳсулот ҳажмини камайтиришга эришаяпмиз. Шундай қилинса, маҳсулот келтириш ва олиб кетиш мутаносиблиги таъминланади.

Биз бундан буён ҳам иқтисодиётимизнинг Марказий Осиё мамлакатлари билан бирлашишини чуқурлаштира борамиз. Энг муҳим вазифаларни биргаликда куч—ғайрат сарфлаб ҳал қиламиз. Қозоғистон, Қирғизистон, Туркманистон, Тожикистон ва бошқа давлатларнинг раҳбарлари билан яқинда ўтказилган музокаралар ҳамкорликка яхши асос солди.

Ўзбекистоннинг қулай жуғрофий-сиёсий мавқеидан фойдаланиш бизнинг манфаатларимизга мос тушади. Европа ва Яқин Шарқдан Осиё — Тинч океан минтақасига олиб борадиган йўллар Ўзбекистонда туташади. Ҳозир республика Тежен — Серахс янги темир йўл қурилишига ўз улуши билан қатнашаяпти. Бу йўл Пекинни Истанбул билан боғловчи Трансосиё магистралининг таркибий қисмидир.

Каспий денгизи соҳилидаги Оқтов портини қайта қуришда, Хитой ва Покистонга чиқиш имконини берувчи Андижон—Ўш — Эргаштом — Қашқар автомобиль йўли ҳамда Ҳинд океанига чиқишимизга имкон берадиган Термиз — Ҳирот —Карачи автомобиль йўли қурилишида ва уларни қайта қуришда ўз улушимиз билан қатнашиш мўлжалланаяпти.

Республикадаги вазиятнинг барқарорлиги, хорижий сармоядорларга имтиёзлар берилганлиги Ўзекистонга сармоялар келишини кучайтириш имконини берди. **Хорижий сармоялар қўйилган корхоналарнинг умумий сони 800 тага етди.**

Дунёда ғоят машҳур бўлган Туркия давлати, Хитой, Германиянинг, Жанубий Кореянинг, Америка Қўшма Штатлари ва бошқа давлатларнинг кўзга кўринган фирмалари билан қўшма корхоналар барпо этилмоқда. Бу шундан далолат берадики, ишлаб чиқаришнинг техникавий даражасини жиддий равишда оширмай туриб, юқори сифатли маҳсулотлар олиш, айниқса жаҳон бозорига чиқиш мумкин эмас.

Германия, Туркия, Корея Республикаси, Индонезия, Малайзия, Ҳиндистон билан инвестицияларни рағбатлантириш ва ўзаро ҳимоя қилиш тўғрисида битимлар тузилди. Ана шу битимлар халқаро инвестиция ҳамкорлигини мустаҳкамлашда муҳим роль ўйнайди.

Ўзбекистоннинг халқаро иқтисодий ва молиявий ташкилотлар билан, дунёдаги энг катта банклар ва савдо-саноат доиралари билан алоқалари мустаҳкамланмоқда. Европа қайта тиклаш ва тараққиёт банки, Швейцария, Германия ва Туркия банклари билан мустаҳкам алоқалар ўрнатилган.

Чет эл инвестицияларини жалб этар эканмиз, биз айни пайтда шуни аниқ биламизки, ички жамғарма манбаларини сафарбар этмай туриб, корхоналарнинг ўзлари фаол инвестия ишлари билан шуғулланмай туриб, иқтисодиёт структурасини тубдан ўзгартириш вазифасини ҳал қилиш қийин бўлади.

Бутун инвестиция сиёсатида асосий эътибор корхоналарни ишлаб чиқаришни кенгайтириш, қайта қуриш ва техника билан қайта қуроллантириш учун маблағ қидириб топишни рағбатлантиришга қаратилмоғи лозим.

Капитал сарфларни маблағ билан таъминлаш манбаларининг структураси ўзгармоқда. Марказлаштирилган тартибда бериладиган капитал сарфлар улуши анча қисқарди. Бугунги кунда капитал сарфларнинг қарийб тўртдан уч қисми корхоналарнинг ўз маблағларидир. Ваҳолонки, 1990 йилда улар 40 фоиздан камроқни ташкил этган эди.

Биз ишлаб чиқаришни барқарорлаштириш ва ривожлантириш вазифасини шунчаки бир мақсад эмас, балки узлуксиз устивор йўналиш орқали энг муҳим ижтимоий муаммоларини ҳал қилиш воситаси деб биламиз.

Шу сабабли бизнинг давлатимиз МДҲдаги бошқа мамлакатлардан фарқли ўлароқ, барқарорлаштириш муаммоларини аҳолининг даромадларини кескин чеклаб қўйиш ҳисобига ҳал қилиш йўлидан бормади. Мустақиллик йилларида аҳолини ижтимоий ҳимоя қилишнинг тамоман янги механизми яратилди. Бунда реал иқтисодий вазият, мавжуд ресурслар ва имкониятлар ҳисобга олинди.

Давлат аввало аҳолининг энг муҳтож гуруҳларини ҳимоя қилишни ўз зиммасига олди. Бу нарса иш ҳақи ва пенсияларнинг энг оз даражаси кафолат топганида, ҳаётий муҳим товарларни норма асосида беришни ташкил қилишда, қоплаш тўловларини ва бошқа тадбирларни амалга оширишда ўз ифодасини топди.

Ярим йил ичидагина шу мақсадлар учун бюджетдан 122 миллиард сўмдан кўпроқ маблағ сарфланди. Меҳнатга ҳақ тўлашнинг ягона тариф сеткаси жорий этилди. Ҳозир иш ҳақининг энг оз миқдори 11 минг сўмдан, энг оз пенсия миқдори эса 12 минг сўмдан ошади. Бу эса Ҳамдўстликдаги бошқа давлатларга қараганда анча юқоридир.

Шу билан бирга Ўзбекистонда нон, ун ва бошқа кўпгина истеъмол товарларининг энг паст нархлари сақланиб қолаяпти. Мактабларда 1—5 синфларнинг ўқувчилари учун бепул нонушталар берилаяпти. Юқори синф ўқувчилари учун ва талабаларнинг ошхоналарида имтиёзли овқатланиш жорий этилган.

Шу жорий йилнинг ўзида маошларни ва нафқаларни фақатгина ошириш мақсадида имтиёзлар ва социал жиҳатдан ҳимоялаш учун ажратилган маблағлар, нарху наво даражасини сақлаб қолиш учун сарфланган харажатларни ҳисобласак давлат ҳисобидан тахминан 800 миллиард сўм ажратилади.

Олдиндан кўрилган чоралар республикада ижтимоий барқарорликни, халқнинг ислоҳотлар йўлига ишончини таъминлаш имконини берди.

Таълим соҳасини чуқур ислоҳ қилиш вазифаларини ҳисобга олган ҳолда барча поғоналардаги ўқув юртларини тубдан қайта қуриш бошланди. Агарда яқин вақтларгача кадрлар асосан Тошкент ва Самарқандда тайёрланган бўлса, эндиликда ҳар бир вилоятда фан ва таълим марказларини ташкил қилиш йўли амалга оширилаяпти.

Энг аввало бундай ўқув юртлари асосий ядро сифатида зарур. Илмий тафаккур, мутахассислар тайёрлаш ишлари ана шу ядро атрофида ривожланади. Кейинчалик улар етакчи илмий мактаблар билан беллаша оладиган, ҳақиқий марказлар бўлиб қолиши лозим.

Шу мақсадда бир қанча университетлар, тижорат, политехника коллежлари ва бошқа ўқув юртлари очилди. Мутлақо янги йўналишлар жаҳон иқтисодиёти ва дипломатияси, халқаро журналистика ва иқтисодиёт, бозор муносабатлари ва бошқа соҳалар бўйича мутахассислар тайёрлаш ташкил қилинди.

Бозор шароитидаги ишлар кадрларнинг касб маҳоратларига нисбатан қаттиқ талаблар қўяди. Шуни ҳисобга олиб, олий ўқув юртларига коллежларга талабалар тест синовлари асосида қабул қилинаяпти. Истеъдодли ёшларни танлов асосида, саралаб чет мамлакатларга ўқиш ва малака ошириш учун юборилаяпти.

Ҳозирги вақтда чет элларда 2,3 мингдан кўпроқ ёшлар таълим олаяпти. Дунёдаги етакчи илмий марказлардан ўқитувчилар жалб этила бошланди.

Шундай қилиб, биз комил ишонч билан айта оламизки, мустақиллик йиллари мобайнида биз янги жамият асосларини қўйишга, ўзгаришлар муқаррарлигининг негизини таъминлашга муваффақ бўлдик.

Муҳтарам халқ ноиблари!

Янгиланаётган давлатга мутлақо янги иқтисодий асос керак. Бу яққол кўриниб турган ҳақиқатдир. Бунга қўшилмайдиган бирон киши топилмаса керак.

Ислоҳотларни иқтисодимизда тадбиқ қилиш йўлида, эришилган ютуқларимиз билан бир қаторда, ҳаётимиздаги кўп жараёнларда ислоҳотлар олға силжимай бир жойда тўхтаб қолаётганлигини, кутилган натижа бермаётганлигини кўрсатувчи жуда кўп мисоллар бор.

Биз ҳозир республика даражасида ва босқичида ислоҳот ўтказиш ҳақида дастур ва тасаввурга эгамиз. Лекин вилоят ёки район, тармоқ ёки корхона даражасига ўтганимизда кўпгина оқсоқликка, тушунмовчиликка, ҳатто қарама-қаршиликка дуч келаяпмиз.

Ислоҳотларнинг олға силжишини тўхтатиб турган сабабларни очиб, бу йўлдаги ғовларни олиб ташламасак, узоққа чўзиладиган иқтисодий турғунликка дучор бўлишимиз хавфи бор. Бундай ҳолда ислоҳот тушунчасининг ўзи қадрсизланади. Унинг асосий афзаллиги — янги-янги омилларни, ўзгаришларга бўлган кучли рақобатни намоён қилишдан иборат афзаллиги йўқолади.

Ислоҳотлар, уларни шунчаки ўтказиш учунгина керак эмас. Уларнинг мақсади иқтисодий фаолиятга эркинлик беришдир. Шундай бир механизм ишга туширилиши керакки, бунда ҳар бир киши ислоҳотларнинг афзаллигини яққол сезсин. Уларнинг натижаларидан ҳақиқий манфаатдорлик пайдо бўлсин. Ислоҳотлар жараёни аниқ самара билан боғлиқ бўлиши зарур.

Янги усулларни амалда жорий этиб бозор иқтисодиёти принциплари асосида яшай бошлаган жойларда ишлаш ҳам қизиқарли, ҳам даромад ва маошлар ортиб бормоқда. Бунда одамларга яқин вақтларгача қилинган мафкуравий ишлов беришнинг ҳеч ҳожати йўқ.

Афсуски, ҳали баъзи бир раҳбарларимиз, фаолларимиз биз қандай яшаётганлигимизни аниқ англаб етишгани йўқ. Улар ҳатто содир бўлаётган жараёнларнинг моҳиятини билиб олишга ҳам ҳаракат қилишмаяпти.

Эҳтимол, улар ҳали эски вақтлар қайтади деб, ичида умид қилиб юришган бўлса керак.

Бундан бошқа йўл йўқ эканлигини, шунингдек ўтмишга ҳам қайтилмаслигини англаб олиш зарур. **Шуни ҳаммага аниқ қилиб етказишимиз зарурким, у даврларга мутлақо қайтиш йўқ. Бу боши берк йўл. Бу қашшоқлик, зарарли ва боқимандалик, мутеълик йўлидир.**

Бугун — катта синов даври. Бугун — Ўзбекистон заминида яшаётган ҳар бир инсон ўз виждони олдида, жавоб берадиган давр. Шундай бир даврда сафларимиз янада жипсроқ бўлиши керак. Эски замон яна қайтса нима қиламиз деб, юрак ҳовучлаб, тиззалари қалтираб ўтирган ожиз кимсалар билиб қўйсин: эски тузум қайтмайди, қайтиши мумкин ҳам эмас!

Халқимиз ислоҳотлар йўлини, бозор иқтисоди йўлини маъқул деб топган экан, **бегоналар бу йўлда ғов бўлиб турмасин.**

Ўзини янги сиёсат тарафдори деб кўрсатиб, истиқлол ва мустақиллик ҳақида олижаноб гапларни сайраб юрган сохта ватанпарварлар ҳам орамизда оз эмас. Улар ҳозир пайт пойлаб турибди, агар вазият сал ўзгарса, қийинчиликлар сал ошиб кетса, бир думалаб янги тузум рақибларига айланиб қолишлари ҳеч гап эмас. «Мен айтган эдим, огоҳлантириб қўйган эдим, мени гапим рост чиқди» — деб минбарларга сапчиб чиқишга тайёргарлик кўраётганлар ҳам бор. Бунақанги иккиюзламачилардан жуда эҳтиёт бўлишимиз керак.

Бир нарсани асло эсдан чиқармайлик: бугунги ёруғ кунларимизни кўролмайдиган фитначи ва иғвогарлар ҳали кўп. Бу ичи қаро мансабпараст кимсалар турли фисқу фасод гапларни тарқатиб, элимизнинг жипслигини бузишга, ватандошлар орасига низо ва адоват уруғини сепишга ҳаракат қилганлар ва бундан кейин ҳам қиладилар.

Уларга нисбатан бепарво, лоқайд бўлишга ҳаққимиз йўқ. Негаки, бу жойда истиқлолимиз, Ватанимизнинг тинчлиги—осойишталиги гаровга қўйилган. Фитначилар ва бузғунчилар билан курашиш, уларни бутунлай орамиздан чиқариб ташлаш керак. Иғвогарларга зимдан тарафдор бўлиб, уларни ноғорасига ўйнаб юрган кимсалар англаб олсин: энди у хил найранглар кетмайди, уларга йўл қўймаймиз. Халқимиз кимнинг ким эканини, ким чўнтагида тош ушлаб турганлигини яхши англайди, кимни қўллаб-қувватлаб, кимни бошдан соқит қилишни ҳам билади!

Ғанимлар нималар деб сафсата сотмасин, Ўзбекистон раҳбарияти ва халқининг тутган йўли қатъий ва мустаҳкам: биз доимо меҳр-мурувват, меҳр-оқибат, юртимизда тинч-тотувлик, хотиржамликни сақлашга содиқ бўлиб қолаверамиз. Ватандошларимиз бир-бирларига елкадош, аҳил-иноқ бўлиб яшаш, етим-есирлар, ногиронлар, қариялар ва болалар, қаровсиз ва муҳтож кишиларимиз ҳимоясини ташкил қилишда ўзимизни кучимизни ва меҳнатимизни ҳеч қачон аямаймиз.

Азиз дўстларим, ватандошларим!

Бир ҳақиқатни ҳаммамиз яхши англаб олишимиз зарур: ўз муққаддас буюк мақсадларимизга эришмоғимиз учун, ҳар қайси хонадонимизда, юртимизда тинчлик—осойишталик, бир биримиз билан аҳил, меҳр—оқибатли, бўлиб яшашимиз керак.

Якдиллик, имон ва инсоф, сўз ва иш бирлиги, инсонпарварлик — биз қуражак жамиятнинг тамал тошларидан биридир.

Муҳтарам халқ депутатлари!

Аввал айтганимдай, бугун — ҳар бир инсон ўз виждони олдида ҳисоб берадиган давр. Мустақиллик карвони йўлга чиққан экан, уни ҳеч ким тўхтатишга қодир эмас. Биз албатта манзилга етиб борамиз.

Шу катта улуғвор мақсадлар йўли равон бўлишига ҳуқуқий замин яратиш, бугунги давр талабларига жавоб бера оладиган қонунларни қабул қилиш, Ўзбекистонимиз халқини ижтимоий жиҳатдан ҳимоялаш, келажакка оид барча йўналишларни аниқ белгилаб олишдаги катта хизматларингизни тарих ва замон албатта эслайди ва муносиб тақдирлайди.

Босиб ўтган йўлимизга бир назар солайлик. Агар яқингинада бошдан кечирган машаққатли кунларимизни яна бир карра эсласак, шу яққол кўринадики, бизлар энг қийин даврларда ҳам ўзимизни дадил тутдик, ҳақиқат ва адолат ўз тарафимизда эканига қаттиқ ишондик.

Шу азиз Ватан — барчамизники. Унинг истиқболи, фаровон келажаги учун яшаш ҳар бир инсон учун катта бахтдир.

Сизларни шу муқаддас замин — гўзал Ўзбекистоннинг истиқлол байрами билан яна бир бор чин юракдан табриклайман. Барчангизга сиҳат-саломатлик, тинчлик-осойишталик тилайман.

Оллоҳ Таъоло ҳаммангизни ўз паноҳида сақласин.

Бугунги талаба— юртимиз келажаги

Тошкент Давлат аграр дорилфунунида

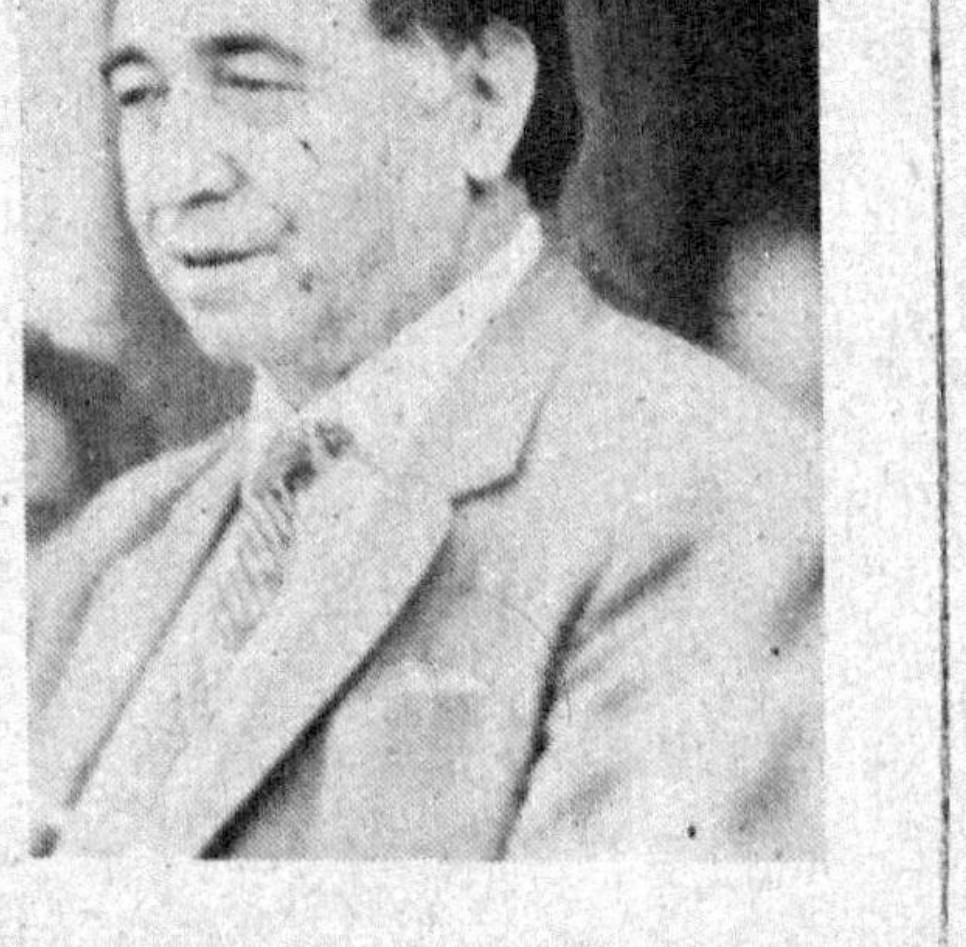

Республикамиз мустақиллиги куни бу ердаги бош майдонга дорилфунун профессор-ўқитувчилари, аспирантлар, талабалар тўпландилар.

— Бугун мустақил республикамиз шодиёнага бурканган, — деди Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги фанлари академиясининг академиги, Ўзбекистон халқ депутати, дорилфунун ректори Эркин Шайхов йиғинни оча туриб. — Байрамлар байрамларга уланиб кетди. Жамоамиз янги ўқув йилини муносиб совғалар билан қаршиламоқда.

Ростдан ҳам ўша куни дорилфуниннинг агрономия факультети жамоаси учун қўшалоқ байрам бўлди. Бир томондан уларга Билимлар куни бўлса, иккинчи томондан янги бинога кўчиб ўтдилар. 6 қаватли замонавий бино талабалар ва домлаларнинг кўнглидагидан ҳам зиёда экан. Илгари улар жуда сиқилиб қолишган эди.

Дорилфунуннинг ўқув ишлари бўйича проректор Абдуфаттоҳ Абдуллаев янги корпуснинг барча томондан қулайлигини таърифлаб берди. Авваллари уч кафедра бир қаватда жойлашган эди. Энди эса ҳар бир кафедра учун бир қават ажратилган. Лаборатория хоналари, домлалар учун, махсус гуруҳлар учун алоҳида хоналар мавжуд. Бу ҳаммаси бўлғуси мутахассисларнинг давр талабига мос кадр бўлиб етишишига имкон яратади.

Талабалар учун яна бир улуғ иш бўлди. Янги ўқув йилидан бошлаб аграр университетнинг ўз савдо маркази бўлади. Бу ерда икки қаватли магазин, маиший хизмат кўрсатиш уйи, ҳаммом ҳам жойлашган.

Байрам байрамдек ўтди. Хушовоз хонанда Ҳожиакбар Ҳамидов етакчилигидаги бадиий гуруҳ ҳамда дорилфунун ҳаваскорлари тантанага ўзгача файз киритдилар.

Сўнгра байрам факультетларнинг ўзида давом этди. Дош қозонларда севимли таом — ош дамланди.

Тадбирда Тошкент вилояти ҳокими С. Сайдалиев қатнашди.

СУРАТЛАРДА: байрамдан лавҳалар.

Тошкент Давлат шарқшунослик институтида

Институт ўзининг муқим ўз биносига эга бўлди. Энди олий билимгоҳ профессор-ўқитувчилари, аспирант ва талабалари замонавий жиҳозлар билан безатилган 9 қаватли бинода машғулот ўтадилар.

Институт ректори, профессор Неъматулла Иброҳимовнинг янги ўқув йили бошланишида талабаларга айтадиган дил сўзлари кўп эди. Бўлғуси шарқшунослар бу ҳақиқатни шундоққина у кишининг юз-кўзларидан сезиб туришарди. Шу боис, домла гапни чўзиб ўтирмади. Қолаверса, талабалар билан дилдан суҳбатлашишга ҳали имкон жуда кўп бўлади. Зеро, илм толиблари билимга чанқоқ. Ҳар бир дақиқанинг ҳаётдаги ўрни, кучи бор. Ундан унумли фойдаланиш даркор. Йўқса, бармоқ тишлаб қоласиз.

Бугун ёшларга эътибор катта. Улар учун, уларнинг фаровон ҳаёти, порлоқ келажаги учун ҳукуматимиз, Президентимиз Ислом Каримов томонидан талай ишлар қилинмоқда. Ҳаммамиз бу ишларнинг натижаси истиқболли эканлигини дилдан сезиб турибмиз. Энг муҳими, ёшларнинг ўзи буни англаб етишган. Бу йўлда бўладиган паст-баландлар, ўнқир-чўнқирлар уларни чалғитолмайди. Мақсад аниқ. Ўзгача йўл йўқ. Бўлиши ҳам мумкин эмас.

Республикамиздаги талай олий ўқув юртларида ибратли ишлар олиб борилмоқда. Етук мутахассислар тайёрлаш бугунги куннинг долзарб вазифаси эканлигини ҳаммамиз биламиз. Аммо бир қанча йиллар бу муҳим ишга бармоқ орасидан қаралди. Энди-чи!

Шукроналар айтамиз, яхши ишлар, тадбирлар кун сайин қанот ёзмоқда. Талабаларимиз илғор хориж мамлакатларида ўқишмоқда, малака оширишмоқда. Жумладан, шарқшунослик институтини бу борада карвонбоши дейиш мумкин. Уларга кўпчилик жамоаларнинг ҳавас қилиши аниқ. Ахир фарзандларининг шу даргоҳда таҳсил олишини истаганлар қанча!

Устоз — ҳамиша улуғ инсон. У шогирдига ҳеч қачон ёмонлик тиламайди.

Янги бино очилиши муносабати билан бўлган йиғинда иштирок этган Ўзбекистон Республикаси олий ва ўрта махсус таълим вазирининг биринчи ўринбосари Бахтиёр Назаров, республика халқ таълими вазирининг ўринбосари Муртазо Султоновлар ҳам шарқшуносларга янги ўқув йилида омад тилашди.

Энди навбат ўқишга. Олдинда эса муҳим ишлар кутяпти.

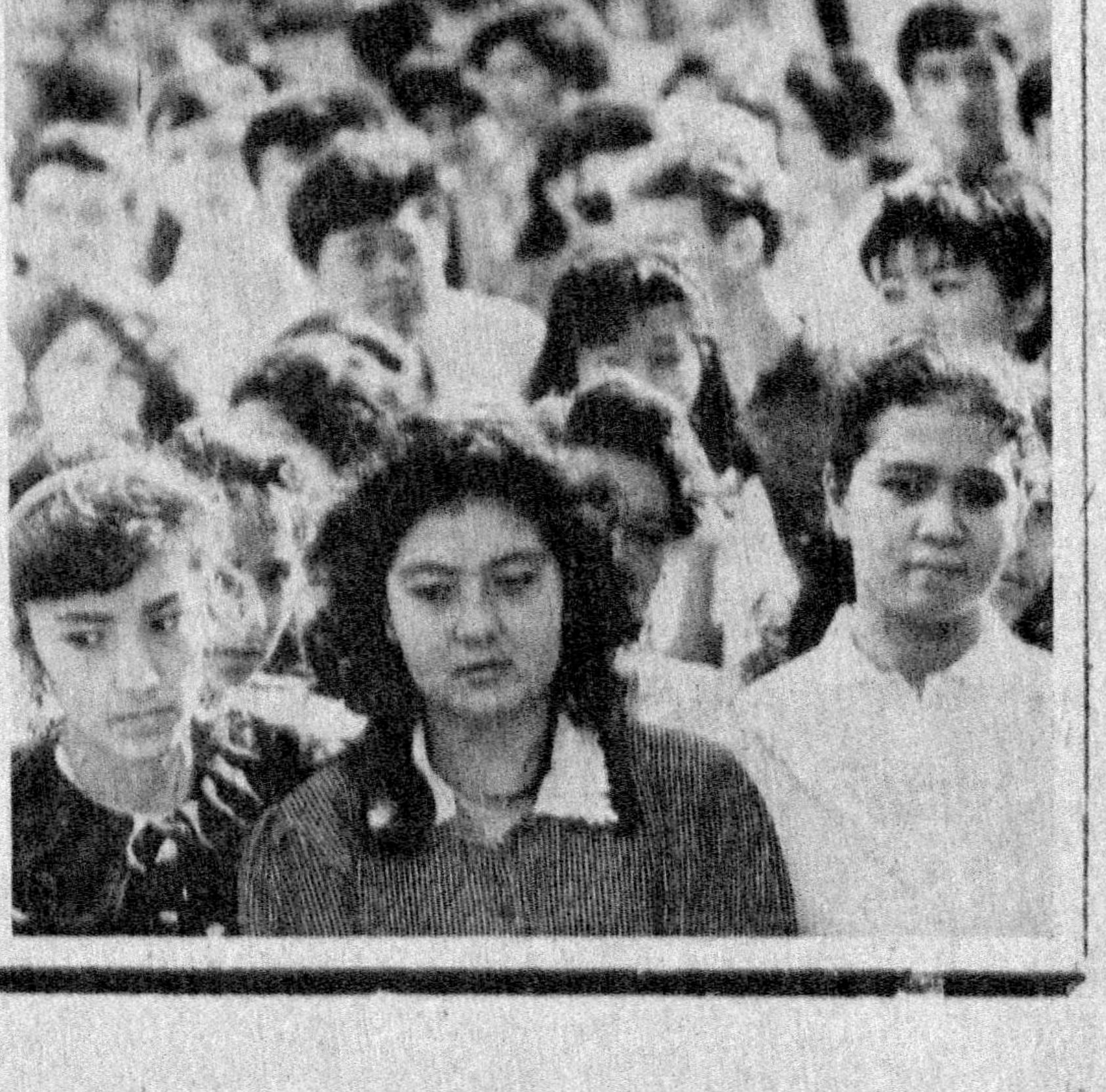

СУРАТЛАРДА: янги бино очилишига бағишланган тадбирдан лавҳалар.

Матн ва суратлар муаллифи
Муҳаммад АМИН.

«Туркистон» газетаси кунлари

ПАРКЕНТДАГИ УЧРАШУВЛАР

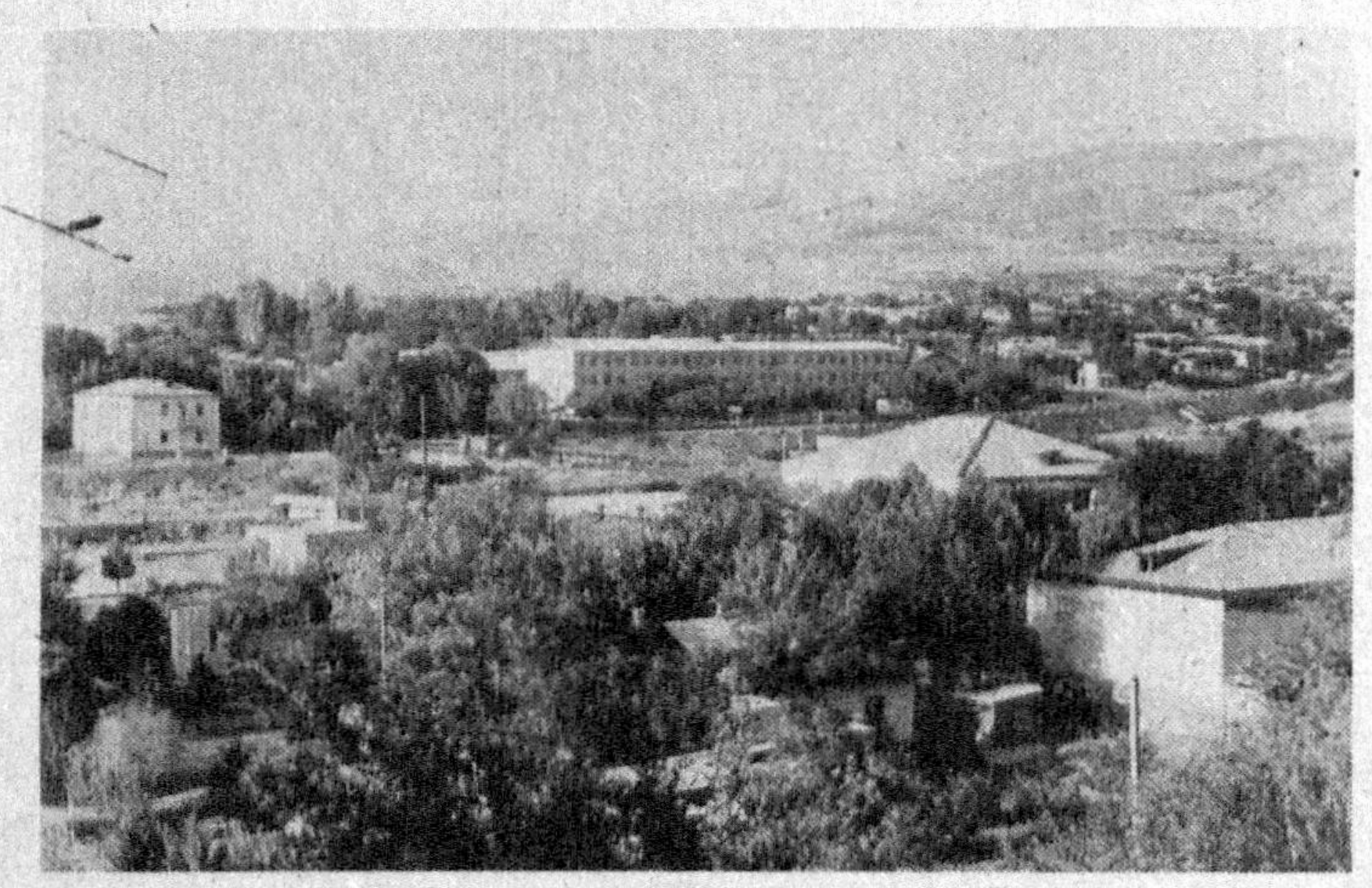

Пойтахти азимнинг ҳиёбон ва майдонларидан бошланган Ўзбекистон Республикаси давлат мустақиллиги икки йиллигининг байрам шукуҳи Тошкент вилояти Паркент туманида ҳам тантанавор давом этаяпти. Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Паркент тумани қўмитаси ва «Туркистон» газетасининг ижодий жамоаси ҳамкорликда бу масканда ташкил этилган «Туркистон» газетаси кунлари» кеча бошланди.

Паркент шаҳар «Қўшчинор» маданият ва истироҳат боғи жума куни ўзгача файз касб этди. Бу ерга туманнинг меҳнат аҳли вакиллари, йигит-қизлар тўпланишди. Учрашувни Паркент тумани ҳокими Эркин Рўзматов қисқача кириш сўзи билан очди. У йиғилганларни, ижодкорларни ва меҳмонларни сидқидилдан табриклади. Кўҳна заминдаги учрашув, деб таъкидлади ҳоким, республикамизда давом этаётган катта тўйнинг узвий давомидир. Дийдор баҳона меҳнаткашлар билан газета ижодий жамоасининг учрашуви ўз мухлислари билан бўлган алоқаларни янада мустаҳкамлашга доир масалаларни ҳал этиш имкониятини беради.

Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитасининг биринчи котиби Адҳам Орзиматов мамлакат келажагининг таянчи бўлган ёшлар, шу жумладан Паркент тумани йигит-қизлари билан мулоқот мамлакатимиз раҳбариятининг истиқболимиз соҳиблари бўлган ёшларга кўрсатаётган амалий ғамхўрлигининг ёрқин далилидир, деб таъкидлади.

Тошкент вилоят ҳокимининг ўринбосари Ҳакимжон Ҳамидов «Туркистон» газетаси ижодий жамоаси пойтахт вилоятидаги биринчи учрашуви катта иқтисодий имкониятга эга бўлган Паркент туманидан бошланганлиги бежиз эмас, деди. Бу туман республикамизда мамлакатимиз равнақи йўлида фидокорона ижодий меҳнат қилаётган етук мутахассислар кўпчилиги шу ердан етишиб чиққан.

«Ўзбекистон адабиёти ва санъати» газетасининг Бош муҳаррири Аҳмаджон Мелибоев, халқ артисти Зикир Муҳаммаджонов ва АҚШда яшовчи ватандошимиз, шоир Рўзи Назар ижодкорларнинг халқ билан, ёшлар билан учрашуви истиқлол ва халқнинг ҳамжиҳатлигини таъминловчи таъсирчан восита эканлигини уқтириб ўтдилар.

«Туркистон» газетаси ижодий жамоасининг Паркент туманининг «Ҳисорак», «Номданак» ва «Паркент» жамоа хўжаликларида ҳам учрашувлари қизғин давом этаётир.

(Ушбу ғоят қизиқарли, мароқли ва амалий мулоқотнинг тўла ҳисоботини газетамизнинг кейинги сонларидан бирида ўқийсиз).

(Ўз мухбиримиз).

МЕН БИР ҒАРИБ, СЕН БИР ШОҲСАНАМ

Маҳмуд Тоиров «Паркент тонги» газетасида бош муҳаррир. У бадиий ижод билан ҳам жиддий шуғулланади. Унинг қаламига мансуб ранг-баранг мавзудаги қатор шеърлар жумҳуриятимиз матбуотида чоп этилган. Шеърларида озод Ватанга муҳаббат, Она заминга вафодорлик туйғулари мужассам.

Тиниб-тинчимас инсон, истеъдодли шоир Паркентда ўтаётган «Туркистон» газетаси кунлари» байрами ташаббускорларидан.

Ватан

Ўйласам ўйимдан боллар томади,
Боғлари баҳорни соғинган диёр.
Меҳрим бешигида куй тўлғонади,
Менинг ҳам айтажак қўшиқларим бор.
Кўрдим, кўзларидан соғинчлар оққан,
Осмонингни ўпиб келар турналар.
Заминда ям-яшил аланга ёққан,
Чақмоқлар сасидан олам уйғонар.
Мудроқ нигоҳларнинг болишларига,
Ялпизларнинг иси томганда чак-чак.
Қалдирғочнинг тонгги хонишларига,
Наздимда тошлар ҳам уйғонса керак.
Онам дуосида тинчлигинг тилар,
Фарзандим юзида кулгичинг кўрдим.
Бағрингга ботганда темур тобутлар,
Сойларнинг тошига бошимни урдим.
Армонлар бағридан олган эркингни,
Ютоқиб, боламдек бағримга босдим.
Дунё пештоқига қадалди туғинг .
Ватаним, болангман, дунёча ўсдим.
Истиқлол кўзлардан тўкилган алёр,
Қувончим шаршара, оқади дилим.
Темур юрагида юз очган диёр,
Сени Темур руҳи қулласин, элим!

Тонг

Тонгларда райҳонлар ифор-исларин,
Дайди саболарга сочиблар ётар.
Сувга чиққан сулув қишлоқ қизларин,
Сочларида райҳон бўйли тонг отар.
Аёл қўлларини ўпади тандир,
Жилмайган нонларнинг юзи ёнади.
Онам жойнамозда айтгани надир,
Забонидан чиққан сўзи ёнади.
Қизимнинг дастида кулган супурги
Ернинг юзларини майин силайди.
Тонгда супурилган остоналарда
Фаришталар бандага умр тилайди.
Тонгнинг бошларида оқ ҳарир рўмол,
Тонгнинг қўлларида шабнамдан тасбеҳ.
Тонг — бу Момо Ҳаво, бокира аёл,
Ҳар бир дақиқаси минг битта ташбеҳ.
Тонгларда райҳонлар ифор исларин,
Дайди саболарга сочиблар ётар,
Сувга чиққан сулувларнинг изларин
Қуёш ўпиб, Паркентимда тонг отар.

Қўлларингни ушламадим мен

Кўзларингда армон жоласи,
Кўзларимда ҳижрон ноласи,
Бўйнимда дор сочинг толаси,
Кел, кетайлик дунёларидан.
Сени кўриб қалдирғоч йиғлар,
Менга боқиб хушнуддир зоғлар,
Шу зоғларга қолсин бу боғлар,
Кел, кетайлик дунёларидан.
Хуш кўрмаган ёр сочин силаб
Ўтар бўлсак жонга ўт қалаб,
Юракларни қийма-қиймалаб,
Кел, кетайлик дунёларидан.
Қўлларингни ушламадим ҳам,
Пешонангдан ўпмади онам,
Мен бир Ғариб, сен бир Шоҳсанам,
Кел, кетайлик дунёларидан.
Юр, қирларга қонимиз сочиб,
Турналарга жонимиз сочиб,
Беҳиштларнинг эшигин очиб,
Кел, кетайлик дунёларидан.

Маҳмуд ТОИРОВ.

Шахсий фикр

ДОРИ ИЗЛАБ ЮРГУНЧА...

Ҳозирги иқтисодий қийинчилик дорихона ходимлари фаолиятида ҳам ўз аксини топмоқда. Хўш, бу муаммони ечиш йўллари борми? Мен қаламга олмоқчи бўлган таклиф ана шу тўғрида.

Бу таклифни вилоятимиздаги Шаҳрисабз, Деҳқонобод, Китоб, Қамаши туманларида яшовчи ёки шу туманлардаги тоғларга дам олишга ва меҳмонга борган ҳар қандай киши айтиши мумкин. Негаки, соя-салқин, манзарали ва баҳаво тоғларимизда минг хил доривор гиёҳлар мавжуд. Абу Али ибн Синонинг «Тиб қонунлари», Абу Райҳон Берунийнинг «Табобатда доришунослик китоби» асарларида ёзилган гиёҳларнинг барчаси ана шу тоғларимизда бор десам хато қилмайман.

Афсуски, кишилар дардига малҳам бўладиган бу доривор гиёҳлар шу пайтгача фақат чорва молларига емиш бўлмоқда. Демак, воҳамиздаги доривор гиёҳларни ўрганиш, тадқиқ қилиш ёки бирор бир йўл билан уларнинг самараларидан халқ соғлиғи йўлида фойдаланиш шу соҳа олимлари, доришунослар, ажойиб дўхтирларимизнинг назаридан четда қоляпти.

Олдингдан оққан сувнинг қадри йўқ, деганларидек, биз табиат ато этган дардга дармон бўлувчи гиёҳлардан фойдаланмаймиз, қадрига етмаймиз, фақат дорихоналардаги таркибида кимёвий моддалар бор дориларга кўз тикиб ўтираверамиз.

Олимларимиз Қашқадарё тоғларида ўсадиган гиёҳларнинг рўйхатини тузиб, улар ҳақида аниқ маълумот бериб, биронта китоб ёзсалар, вилоят Соғлиқни сақлаш ва фармацевтика бошқармаси раҳбарлари чет эл фирмалари билан вилоятимизда биронта қўшма корхона ташкил қилиб, улар билан ҳамкорликда гиёҳлардан дори-дармонлар ишлаб чиқаришни йўлга қўйсалар бўлмайдими? Ахир бизда нафақат вилоят аҳлини, балки жумҳурият аҳолиси талабини қондирадиган гиёҳлар бор-ку! Менимча, доривор гиёҳлару, шифобахш ўсимликларни йиғиб давлатга топширишни фақат ўрмончилар зиммасига юклаб қўйганга ўхшаймиз? Бу иш билан кўзланган маррага етиш мушкул. Агар ҳоҳиш-ихтиёр бўлса, тоғли туманларда доривор гиёҳларга ихтисослаштирилган давлат хўжаликлари ташкил қилинса эзгу иш бўлур эди.

Мабодо, ушбу таклифларим эътиборга олинса, дорихоналар иши жонланиб, беморларнинг тақчил дори-дармонга бўлган талаби анча қондирилган, кўплаб ишсизлар иш билан таъминланган, мамлакатимиз иқтисодиёти ривожланган бўлур эди.

Муштарийлар ўз фикрларини билдиришади, деган умиддаман.

Б. ТОШБОЕВ,
Қашқадарё вилояти, Деҳқонобод туманидаги тоғли «Бошчорбоғ» ижара хўжалиги.

Келгуси сонда:

- ● ҚУТЛУҒ КУНДА АЙТИЛГАН ТИЛАК
- ● ИХТИЁРИЙ ЖИННИЛИК

Газета саҳифаланаётганда:

Ўзбекистон миллий ахборот агентлигидан қуйидаги икки хабарни олдик:

Барнаулда хусусий олий ўқув юрти — Москва иқтисод ва ҳуқуқ академиясининг Олтой бўлими очилди. Янги билим масканида таълим олиш пуллик: сиртқи бўлимда ўқиш учун 500 минг, кечки бўлим учун эса 650 минг сўм тўланиши керак. Шундай бўлишига қарамай, академиянинг янги бўлимига ҳозирга қадар 200 дан зиёд ариза тушди. Тест синовлари тугаганидан сўнг, октябрь ойидан эътиборан машғулотлар бошланади.

* * *

«Қозоғистон Қуролли Кучлари сафида хизмат қилишдан қочиб кетиш ҳоллари оммавий тус олди» — республика мудофаа вазири Сагадат Нурмагамбетов ҳарбий коллегиянинг яқинда бўлиб ўтган йиғилишида шундай деди. Унинг айтишича, ҳозир уч минг нафардан зиёд аскар ва сержант қочиб юрибди. Бундан ташқари, Қозоғистон Республикаси ҳудудида жойлашган Россия ҳарбий қисмларининг 529 нафар қочоқ ҳарбийлари ҳам ҳануз ўз хизмат жойига қайтарилгани йўқ.

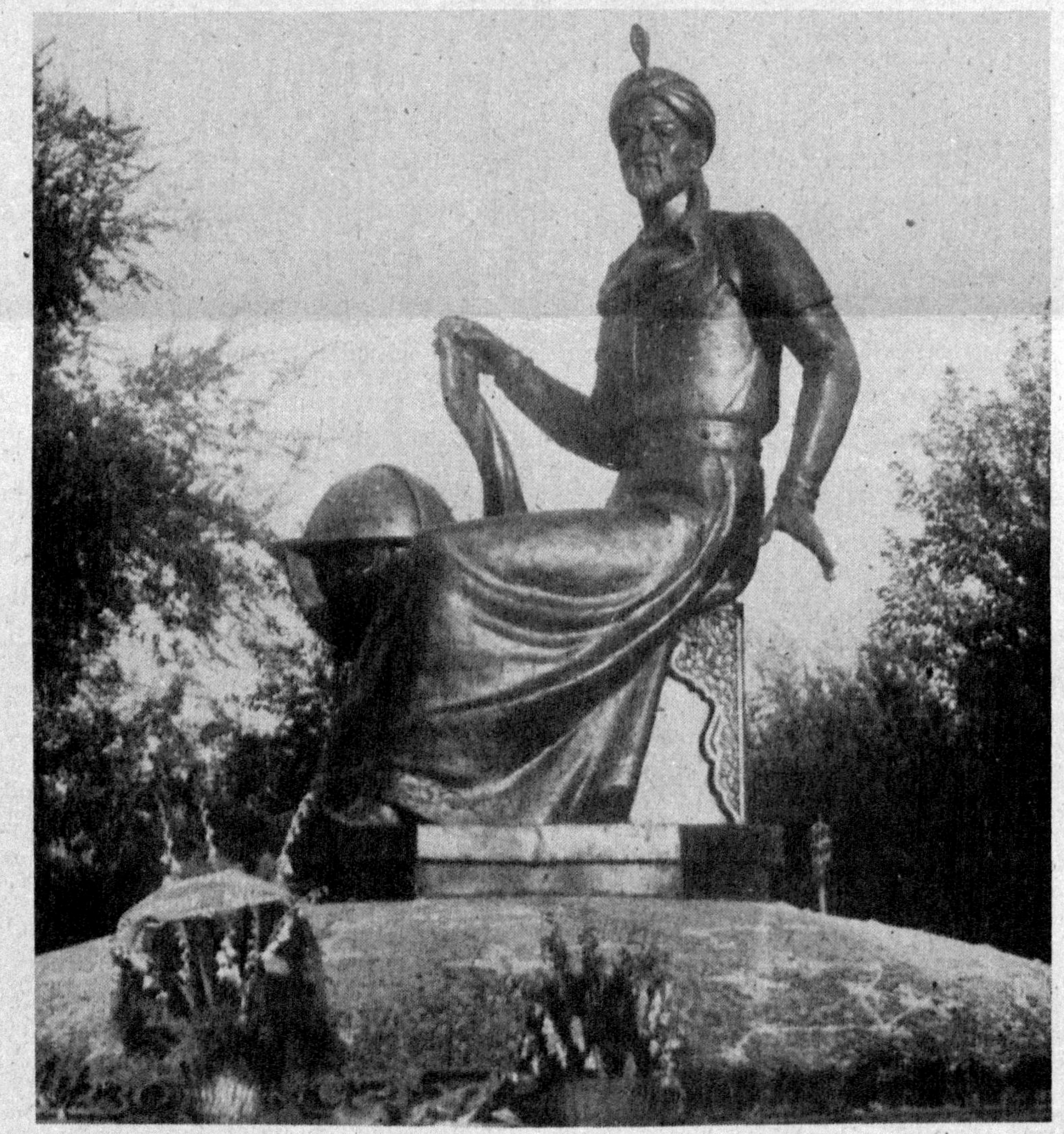

Республикамиз мустақиллигининг икки йиллик тўйи кунида пойтахтнинг Академиклар шаҳарчасида буюк мунажжим, юлдузлар илмининг султони Мирзо Улуғбек ҳайкали очилди.

Суратчи: Муҳаммад АМИН·

Туркистон бир, ватан бир

ТУРКИСТОН ИЖОРАТ МАРКАЗИ

ЎРТА МАКТАБЛАРНИНГ 9- ВА 10-СИНФИНИ БИТИРГАН ЎҚУВЧИЛАР ДИҚҚАТИГА!

Ўзбекистон Фанлар академиясининг

ЭЛЕКТРОНИКА ИНСТИТУТИ,
ТОШКЕНТ ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ (ТошДУ),
ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ТЕХНИКА УНИВЕРСИТЕТИ (ТошДТУ)
ВА
ТОШКЕНТ ШАҲАР МИРЗО УЛУҒБЕК ТУМАНИ ХАЛҚ ТАЪЛИМИ БЎЛИМИНИНГ

«ЭЛЕКТРОНИКА»

ИЛМИЙ-ЎҚУВ МАРКАЗИ

Физика ва математика фанларини чуқур ўқитиш учун

ЛИЦЕЙ ТИПИДАГИ 10 ВА 11-ЭКСПЕРИМЕНТАЛ СИНФЛАРГА ИҚТИДОРЛИ ЎҚУВЧИЛАРНИ

ТАНЛОВ АСОСИДА ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Машғулотлар хорижда ва республикамизда ишлаб чиқилган тест дастурлари асосида ўзбек тилида Тошкент шаҳри МИРЗО УЛУҒБЕК туманининг 223-мактабида ва электроника институти илмий лабораторияларида юқори малакали мактаб ва олий ўқув юрти ўқитувчилари, илмий ходимлари томонидан олиб борилади.

ЎҚУВ МАРКАЗИДА ЎҚУВЧИЛАРНИНГ ЧУҚУР БИЛИМ ОЛИШИ УЧУН БАРЧА ШАРТ-ШАРОИТЛАР ЯРАТИЛГАН.

Ўқув марказини муваффақиятли тугатган ўқувчилар «Илмий текшириш институти лаборанти» мутахассислигини эгаллайди.

ТАНЛОВ СЕНТЯБРЬ ОЙИДА ЭЛЕКТРОНИКА ИНСТИТУТИДА ЎТКАЗИЛАДИ.

Қўшимча маълумотларни 69-94-07 телефони орқали электроника институтидан ва 63-52-29 телефонлари орқали олиш мумкин.

Манзилимиз: Тошкент шаҳри, Олимлар шаҳарчаси, электроника институти (метронинг М. Горький бекатидан 9, 17, 18-троллейбуслар; 17, 83, 96-автобуслар; 6, 13, 22-трамвайлар қатнайди).

THE 1994 EDMUND S. MUSKIE FELLOWSHIP PROGRAM OPPORTUNITIES FOR GRADUATE STUDY IN THE USA

The Government of the United States of America and the United States Information Service of the American Embassy in Tashkent announce the 1994 Edmund S. Muskie Fellowship Program which will provide:

150 fellowships, one year or two years in length, for graduate study in the USA, some of which may lead to a degree or certificate from a US institution.

Fields:

Business Administration
Law
Public Administration
Economics

Competition for the Edmund S. Muskie fellowship program is merit-based and open. Anyone meeting the criteria below is eligible to apply. Applicants must be:

**Citizens of Armenia, Azerbaijan, Belarus, Estonia, Georgia, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Latvia, Lithuania, Moldova, Russia, Tajikistan, Turkmenistan, Ukraine or Uzbekistan
**Lacking funding for study in the United States
**Under the age of forty (40) at the time of application
**Holders of an undergraduate degree (five-year program) with good academic standing by July 1994
**Proficient in written and spoken English at the time of application
**Able to demonstrate professional aptitude and leadership potential in their field of specialization
**Able to begin study in the United States in August 1994

Participation in the Edmund S. Muskie Fellowship Program is contingent upon the ability to receive and maintain a U.S. visa.

Spouses of U.S. citizens, individuals currently enrolled in academic programs in the United States, persons residing, working, or earning a living in the U.S., or individuals who have applied for an immigrant visa or political asylum to any country are not eligible.

The Edmund S. Muskie Fellowship Program does not discriminate on the basis of race, color, sex, religion, national and ethnic origin, handicap, or disability.

Support for the Muskie Fellowship Program is provided by the United States Information Service.

The program is administered by:

*The American Council for Collaboration in Education and Language Study (ACCELS)
*Institute of International Education (IIE)
*International Research and Exchanges Board (IREX)
*Soros Foundation

Further information and applications are available from the following office:

Muskie Fellowship Program
Ul. Furkat 1
5th floor, room 7
700027 Tashkent, Uzbekistan
Telephone: 45-45-66
45-23-48

Completed applications for the 1994 Edmund S. Muskie Fellowship Program must be received by the above office by *October 29, 1993.*

Сен ҳақингда айтилмаган сўз

Одатда баҳорни мунис аёлга ўхшатишади. Аёллар ҳақида гапирганда эса, уларни баҳорга қиёслашади. Баҳор табиатга ҳаёт бахш этса, аёл инсонни дунёга келтиради. Балки уйғунлик шундадир. Аммо баҳорни бевафо дейдилар. Аёл-чи? Йўқ-йўқ, аёл фарзанди учун барча-барча нарсадан кечишга тайёр, керак бўлса, жонидан ҳам. Шундай экан, аёлни қандай сўзлар билан таърифлаш мумкин. Уйга толаман... Аёл, бу фаришта! Йўқ, жудаям беўхшов назаримда. Ҳар тонгда ўқишга шошилиб кетаётиб, кўп қаватли уйлар ёнида кўча супураётган фаррошни кўраман. Кун салқин бўлишига қарамай, юпун кийинган. Юқори қаватларнинг биридан тушиб келган хоним ҳаммаёқ чангиб кетганини, секинроқ ва озодароқ супуриш лозимлигини таъкидлаб, бурнини жийирганча, оғзини ёқаси билан беркитиб ундан узоқлашади. У эса индамай ишини давом эттиради. Фикри хаёли эса болаларида: тезроқ ишини битирса-ю, уйига кетса. Ахир болалари уйқудан тургунларича етиб бориши керак. Улар ҳали жуда-жуда ёш. Ишламаса бир эрнинг топгани нима бўлади бугунги кунда. Йўқ. Фаррош эмас, фаришталар ғамсиз, ташвишсиз бўлишади, назаримда.

Хаёлим бўлинади. Хона эшиги очилиб, момом кириб келадилар:

— Ҳа, қизим, эрталабдан ўтириб нима ёзаяпсан?

— Биласизми момо, мен аёллар ҳақида, уларни қийнаётган муаммолар, ташвишлар ҳақида ёзмоқчиман.

— Бу ишинг яхши. Мен-ку унчалик тушунавермайман, лекин эскилар ҳам айтишади-ку, «Она еса — бола тўяр, бола тўйса — она кулар», деб.

Шунча уриниб, куйиб-пишиб таърифлар бера олмаётган сўзларни «ўқимаганман» дегувчи момо бир сўз билан топиб айтганларидан суюниб кетаман.

Яна аёл ҳақида энг гўзал ташбеҳ ўйлаб, денгиз тубидан гавҳар қидираётган ғоввосдек хаёлга шўнғийман.

Барибир дурустроқ таъриф тополмайман. Ҳовлига чиқаман. Димоғимга иссиқ нон ҳиди урилади. Тандир бошида нон узаётган онамнинг қизарган ёноқларига беихтиёр қараб қоламан. Уларда ўзим излаётган нималарнидир кўргандек бўламан.

— Нега хаёл суриб қолдинг, қизим. Кел, иссиқ нон егин.

Бир тишлам нонни синдириб оламан-да, янги кашфиёт очган Архимеддек суюниб хонамга шошиламан. «Топдим! Энди бошлайман...» Қўлимга қалам олиб, бир неча сатр битаман. Йўқ! Барибир булар ҳам айтилган. Қаердадир ўқигандек бўлавераман, хунобим ошади.

Хонамга исириқ тутатиб онам кириб келадилар.

— Тандирдан чўғ олиб, исириқ тутатдим. Кел, кўз тегмасин. Ҳар хил бало-қазолардан асрасин илоё.

Мен бўлсам эндигина дил торларига қўнган туйғуларни учиб кетишига онам сабабчидек эринибгина туриб, исириққа тутингандек бўламан. Қўшни хонадан эса момомнинг овозлари элас-элас эшитилади.

— Илоё ҳамма тинч, эл омон бўлсин, худойим ҳаммани умри билан берган бўлсин. Кўз тегмасин. Келган балога исириқ балогардон бўлсин.

Беихтиёр онамнинг гапларини дафтарга тушира бошлайман. Дилим ёришгандек бўлади. Онажонимнинг меҳр тўла сўзлари мени аллалагандек руҳимга сингиб боради. АЁЛ — Она. Тангрим яратган энг гўзал, энг нафис жаннатий ташбеҳ бу.

Зилола ЖУМАНИЁЗОВА.
Қарши шаҳри.

Бош муҳаррир: Жаббор РАЗЗОҚОВ
Таҳрир ҳайъати: М.АБДУСАМАТОВА, А.АҲМЕДОВ (*бош муҳаррир ўринбосари*), К.ЖУМАНИЁЗОВ, З.МАМАДАЛИЕВ, К.РАҲИМОВ, З.РИХСИЕВ (*масъул котиб*), С.РУСТАМОВ.

Таъсис этувчи:
ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАР ИТТИФОҚИ
МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ
ва
"ТУРКИСТОН" ИЖОДИЙ ЖАМОАСИ
газета 1925 йил 8 февралдан *"Ёш ленинчи"* номи билан чиқа бошлаган.

☎ ТАҲРИРИЯТ: ☎
хатлар ва оммавий ишлар — 32-56-57; ёшлар сиёсати ҳамда фан ва халқ таълими — 32-57-93; ижодкор ёшлар — 32-57-52; иқтисод, қишлоқ ёшлари, спорт ва ватанпарварлик — 32-55-81; ахборот ва бадиий безаш — 32-53-98; тижорат — 32-58-48; қабулхона — 32-56-58.

✉ МАНЗИЛИМИЗ:
700083, Тошкент, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.
Нашр кўрсаткичи: 64607

Газетамиз ҳафтанинг сешанба, пайшанба, шанба кунлари чиқади.

Қўлёзмалар ҳамда суратлар муаллифларга қайтарилмайди ва таҳлил этилмайди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Маҳкамасининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни. Манзилгоҳи: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.. 1 2 3 4 5 6

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00130. Буюртма Г — 542. 59122 нусхада босилди, ҳажми — 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А—2. Босишга топшириш вақти — 21.00. Босишга топширилди — — 24.50.